

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

Opracowanie wykonane przez:

IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.

ul. Barbary 21

40-053 Katowice

Nidzica, listopad 2020 r.

Tytuł	
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028	
Zamawiający	 Gmina Nidzica ul. Plac Wolności 1 13 - 100 Nidzica
Realizacja przedmiotu umowy ze strony Gminy	Joanna Krystkiewicz- Hablutzel Jarosław Draszek
Wykonawca	 IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. ul. Barbary 21 40-053 Katowice
Autor	mgr inż. Marta Majka – Główny specjalista ds. ochrony środowiska

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp.....	6
2. Streszczenie	7
3. Dokumenty nadrzędne	8
4. Dane ogólne o gminie	19
5. Ocena stanu środowiska	21
5.1. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	21
5.2. Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza....	22
5.3. Zagrożenia hałasem	27
5.4. Pola elektromagnetyczne	30
5.5. Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	32
5.6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	40
5.7. Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym.....	44
5.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	48
5.9. Zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych	52
5.10. Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	53
6. Cele i zadania Programu ochrony środowiska	54
7. Doskonalenie systemu finansowania Programu	69
7.1. Środki krajowe	69
7.2. Środki zagraniczne	70
8. Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Programu.....	72
9. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	75
10. Materiały źródłowe.....	76

SPIS TABEL:

Tabela 1. Emisja pyłów i gazów wg GUS z zakładów szczególnie uciążliwych w Gminie Nidzica w latach 2018-2019.....	24
Tabela 2. Wynikowe klasy dla strefy warmińsko-mazurskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia w latach 2014-2017	26
Tabela 3. Wynikowe klasy dla warmińsko-mazurskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń	26
Tabela 4. Wyniki pomiarów poziomu hałasu w Gminie Nidzica w 2013 r.....	28
Tabela 5. Zakład, w którym stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku w 2013 r. w stosunku do obowiązującej decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w środowisku	29
Tabela 6. Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości 100kHz-3GHz w Gminie Nidzica w latach 2014-2017.....	31
Tabela 7. Wykaz jezior na terenie Gminy Nidzica	33
Tabela 8. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Nidzica w 2019 r.	34
Tabela 9. Charakterystyka istniejącej sieci wodociągowej na terenie Gminy Nidzica w latach 2017-2019	37
Tabela 10. Charakterystyka istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Nidzica w latach 2017-2019	38
Tabela 11. Przydomowe oczyszczalnie oraz zbiorniki bezodpływowe na terenie Gminy w 2018 r.....	39
Tabela 12. Wykaz głównych zbiorników małej retencji na terenie Gminy Nidzica	39
Tabela 13. Struktura gruntów w Gminie Nidzica	40
Tabela 14. Charakterystyka złóż kopalin na terenie Gminy Nidzica	43
Tabela 15. Odpady komunalne odebrane w 2018 i w 2019 r. w Gminie Nidzica.....	45
Tabela 16. Odpady komunalne odebrane selektywnie w 2018 i w 2019 r. w Gminie Nidzica [Mg/rok] ...	45
Tabela 17. Ilości i rodzaje odpadów komunalnych odebranych z terenu Miasta i Gminy Nidzica w 2019 r.	45
Tabela 18. Ilość wyrobów zawierających azbest w Gminie Nidzica	47
Tabela 19. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Nidzica	48
Tabela 20. Zestawienie pomników przyrody na terenie gminy Nidzica	49
Tabela 21. Leśnictwo wszystkich form własności w Gminie Nidzica w 2019 r.	51
Tabela 22. Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica	55
Tabela 23. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Nidzica wraz z ich finansowaniem	61
Tabela 24. Harmonogram realizacji zadań koordynowanych wraz z ich finansowaniem	68
Tabela 25. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica	73

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1. Położenie Gminy Nidzica 19

Wykaz skrótów i pojęć

Skrót	Objaśnienie
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
B(α)P	Benzo(α)piren - jest przedstawicielem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Benzo(a)piren wykazuje małą toksycność ostrą, zaś dużą toksycność przewlekłą, co związane jest z jego zdolnością kumulacji w organizmie. Jak inne WWA jest kancerogenem chemicznym, a mechanizm jego działania jest genotoksyczny co oznacza, że reaguje z DNA, przy czym działa po aktywacji metabolicznej
BOŚ	Bank Ochrony Środowiska
DK	Droga Krajowa
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
JCW	Jednolite Części Wód
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
KOBIZE	Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
KPOŚiK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków i Kanalizacji
LPR	Lokalny Program Rewitalizacji
MŚ	Minister Środowiska
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OZE	Odnawialne źródła energii
PEM	Promieniowanie elektromagnetyczne
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PONE	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	Program ochrony powietrza – dokument przygotowany w celu określenia działań zmierzających do przywrócenia odpowiedniej jakości powietrza na terenie, na którym zanotowano przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń
POŚ	Program Ochrony Środowiska
POliŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RPOWŚ	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

1. Wstęp

Program ochrony środowiska jest podstawowym narzędziem precyzującym działania w sektorze środowiska na terenie miasta i gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, sporządzenie Programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego, w tym zakresie prawa.

Program Ochrony Środowiska, wyznacza cele i zadania, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Dokument ten wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy, w tym zakresie, nakreśla Program Ochrony Środowiska, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, dokonuje się okresowo, co 2 lata.

Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w mieście i gminie w odniesieniu m.in. do zrównoważonego gospodarowania wodami, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi, w tym gleb i zarządzania zasobami geologicznymi, przeciwdziałania zmianom klimatu i likwidacji źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza, ochrony przed hałasem, zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, edukacji ekologicznej, promieniowania elektromagnetycznego, a także przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, usprawnienia systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska. W opracowaniu znajduje się ich charakterystyka, ocena stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowane zostały harmonogramy realizacji działań własnych i koordynowanych, przedstawiające listę przedsięwzięć, jakie zostaną zaplanowane do realizacji na terenie Gminy Nidzica.

Dotychczas w Gminie Nidzica obowiązywał „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020”.

We wrześniu 2020 r. przystąpiono do opracowania kolejnego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028 w oparciu o umowę Nr GMKR.602.1.2020 zawartą w dniu 26 sierpnia 2020 r. pomiędzy Gminą Nidzica z siedzibą w Nidzicy przy ul. Plac Wolności 1, w imieniu, której działa Burmistrz Nidzicy przy kontrasygnacie Skarbnika Miasta, a IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w Katowicach przy ul. Barbary 21 reprezentowaną przez Prezesa Zarządu.

Dokument ten jest zgodny z „*Polityką Ekologiczną Państwa 2030 – strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*” przyjętą uchwałą Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.

2. Streszczenie

Podstawą prawną opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028 jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 t.j. ze zm.), który nakłada na organy wykonawcze gmin obowiązek sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.

Wyznaczone w Programie cele i kierunki interwencji są zgodne z celami i kierunkami określonymi w „*Polityce Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*” oraz w „*Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Nidzickiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025*”, a także innymi strategicznymi dokumentami nadrzędnymi.

Ocena stanu środowiska

Gmina Nidzica leży w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie nidzickim. Gmina graniczy od północy z gminą Olsztynek, od strony zachodniej i częściowo południowej z gminą Kozłowo, dalej od strony południowej i częściowo wschodniej graniczy z gminą Janowiec Kościelny, od wschodu z gminami Janowo i Jedwabno. Powierzchnia gminy wynosi 378,9 km², gdzie położone są 60 miejscowości zgrupowane w 35 sołectwach. Jest to największa obszarowo gmina powiatu nidzickiego, zajmuje około 40 % jego powierzchni. Siedzibą gminy jest miasto Nidzica - współrzędne geograficzne: N 53° 21' 33" E 20° 25' 20".

Gminę Nidzica zamieszkuje 21 003 mieszkańców (stan na 31.12.2019 r. wg GUS). Na 1 km² powierzchni przypada 55 osób.

Na terenie gminy Nidzica zlokalizowane są następujące miejscowości: Bartoszki, Bolejny, Borowy Młyn, Brzeźno Łyńskie, Bujaki, Dębowa Kępa, Dobrzyń, Frąknowo, Glinki, Grzegórzki, Jabłonka, Jastrzębiec, Kalkownia, Kamionka, Kanigowo, Kolonia Bartoszki, Kolonia Waszulki, Koniuszyn, Las Miejski, Likusy, Litwinki, Łyna, Łyna-Kolonia, Łyński Młyn, Łysakowo, Magdaleniec, Moczysko, Mogiłowo, Módłki, Napiwoda, Natać Mała, Natać Wielka, Nibork Drugi, Nidzica, Olszewko, Olszewo, Orłowo, Parowa, Pawliki, Piątki, Piotrowice, Pólko, Radomin, Rączki, Robaczewo, Rozdroże, Siemiątki, Szerokopaś, Tatary, Trzciano, Wały, Waszulki, Wietrzykowo, Wietrzykówko, Wikno, Wilczyce, Wolisko, Wólka Orłowska, Wysokie, Zagrzewo, Załuski, Zimna Woda, Złota Góra, Żelazno.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym obszar gminy Nidzica położony jest na granicy dwóch prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego i Niżu Wschodniobałtycko – Białoruskiego i dalej należy do dwóch podprowincji: Pojezierza Południobałtyckie oraz Pojezierza Wschodniobałtyckie.

Podprowincja Pojezierza Południobałtyckie znajduje się w obszarze Niżu Środkowoeuropejskiego. W jej skład wchodzi następujące makroregiony (na terenie, których znajduje się gmina): Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie, Nizina Północnomazowiecka.

Teren gminy znajduje się w regionie, który charakteryzuje się (w stosunku do przeciętnych w Polsce) większym średnim zachmurzeniem, czyli większą liczbą dni pochmurnych (najwięcej dni pochmurnych jest w grudniu, a najmniej późnym latem we wrześniu), najniższymi średnimi temperaturami miesięcy zimowych i jesiennych, większą roczną amplitudą temperatur i większą ilością opadów.

Na omawianym obszarze najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17,0°C, najchłodniejszym styczeń -1,7°C. Roczne sumy opadów wynoszą średnio około 610-630 mm. Najwyższe opady w ciągu roku, odnotowywane są w miesiącach letnich (lipiec 85 mm), najniższe w miesiącach zimowych i wczesną wiosną (marzec 30 mm). Dni z opadem jest około 170-180 w ciągu roku. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio około 105 dni w roku.

Na terenie gminy Nidzica obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi objęto następującymi formami ochrony:

- Rezerwat „Jezioro Orłowo Małe”,
- Rezerwat „Źródła Rzeki Łyny im. Prof. Romana Kobendzy”,
- Rezerwat „Koniuszanka I”,
- Rezerwat „Koniuszanka II”,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki,
- 14 szt. pomników przyrody

Część północno-wschodnia obszaru gminy Nidzica objęta jest prawnymi formami ochrony przyrody ze względu na walory środowiska o znaczeniu europejskim tj.:

- Obszar Specjalnej Ochrony - Puszcza Napiwodzko - Ramucka (PLB 280007) utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska,
- Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Ostoja Napiwodzko – Ramucka (PLH 280052) zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej.

Po przystąpieniu do opracowania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028* wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie o uzgodnienie konieczności lub braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla tego dokumentu zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r., poz. 283 t. j. ze zm.).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie pismem znak: WOOŚ.411.117.2020.AD z dnia 02 października 2020 r. uzgodnił konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu, jednocześnie określając zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym w dniu 15 października 2020 r. wystąpiono z wnioskiem do Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028.

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uzgodnił opinią znak: ZNS.9022.5.56.2019.AZ z dnia 02 listopada 2020 r. zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Jednocześnie w dniu 15 października 2020 r. wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie o zaopiniowanie projektu dokumentu wraz z prognozą.

W dniu 05 listopada 2020 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie wydał opinię znak: WOOŚ.410.103.2020.AD pozytywnie opiniującą przedmiotowy Program Ochrony Środowiska wraz z prognozą.

W dniu 06 listopada 2020 r. Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał opinię znak: ZNS.9022.5.57.2020.Z pozytywnie opiniającą projekt Program Ochrony Środowiska wraz z prognozą.

Ponadto w dniu 28 września 2020 r. Program został podany do publicznej wiadomości, celem zebrania uwag od lokalnej społeczności. Kolejno Program wraz z prognozą został podany do publicznej wiadomości ponownie w listopadzie 2020 r.

W dniu 13 października 2020 r. Zarządu Powiatu w Nidzicy Uchwałą Nr 63/227/2020 zaopiniował pozytywnie projekt przedmiotowego dokumentu.

3. Dokumenty nadrzędne

W Programie Ochrony Środowiska ujęto analizę uwarunkowań wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa oraz z pozostałych dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych, a w szczególności z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z:

- Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”,
- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Planu działań na lata 2015-2020,
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020,
- Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych,
- Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2016-2022,
- Aktualizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. – w zakresie dróg krajowych,
- Aktualizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. – w zakresie dróg wojewódzkich,
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, Warmińsko-Mazurskie 2030,
- Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025,
- Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Nidzickiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025,
- Strategii Rozwoju Powiatu Nidzickiego na lata 2016-2022,
- Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020,
- Aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica,
- Projektu Założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Miasta i Gminy Nidzica do 2032 roku,
- Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Nidzica na lata 2011-2032,
- Strategii Rozwoju Gminy Nidzica na lata 2014-2022.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030

Kluczowym elementem zapewniającym bezpieczne funkcjonowanie człowieka w wymiarze społecznym, ekonomicznym i kulturowym jest środowisko, w tym jego kondycja, różnorodność i zasobność. Środowisko kształtuje warunki życia ludzi i przyrody ożywionej, dostarcza wodę, pożywienie, energię i wiele innych zasobów naturalnych. Jakość i walory poszczególnych komponentów środowiska silnie wpływają na zdrowie ludzi i komfort życia. Efektywny sposób wykorzystania środowiska przy jednoczesnym zachowaniu równowagi ekologicznej determinuje możliwości wypełniania przez państwo zadań, w tym zaspakajania podstawowych potrzeb bytowych społeczeństwa.

Najważniejsze trendy w obszarze środowiska są następujące:

- przybierający na znaczeniu negatywny wpływ środowiska na zdrowie ludzi,
- zwiększająca się konkurencja o zasoby,
- rosnąca presja na ekosystemy,
- nasilające się skutki zmian klimatu, wyczerpywanie się dotychczasowych źródeł finansowania ochrony środowiska.

Cel główny PEP2030 został sprecyzowany jako: *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców.*

Cele szczegółowe PEP2030 zostały określone w odpowiedzi na zidentyfikowane w diagnozie najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający zharmonizowanie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi tj.:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- Cel szczegółowy III : Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Cele horyzontalne: 1. Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa. 2. Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Zapisy nowej Polityki Ekologicznej Państwa 2030 wytyczają cele dla dokumentów szczebla niższego, w szczególności wojewódzkich, w tym także dla Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028.

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”

Strategia obejmuje dwa istotne obszary: energetykę i środowisko oraz określa kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 r. Głównym celem jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnym i przyszłym pokoleniom, z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Cele szczegółowe i odpowiadające im kierunki Strategii istotne w kontekście polityki środowiskowej powiatu to:

Cel. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

- lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
- poprawa efektywności energetycznej,
- wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
- rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,
- rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 roku. Cele i odpowiadające im kierunki interwencji Strategii istotne w kontekście poprawy jakości środowiska w powiecie tarnogórskim to:

Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska:

- modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
- modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,

- realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
- zwiększenie poziomu ochrony środowiska.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Ze względu na swoją rolę i przypisane jej zadania Strategia stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z wymiarem operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5).

Poniżej przedstawiono cel główny i cele szczegółowe Strategii, które mają znaczenie w kontekście Programu Ochrony Środowiska dla powiatu tarnogórskiego:

- **Cel główny:** Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym,
- **Cel szczegółowy I:** Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
- **Cel szczegółowy II:** Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
- **Cel szczegółowy III:** Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030

Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Powietrza (KPOP) jest poprawa jakości powietrza na terenie kraju, a w szczególności na obszarach, gdzie stwierdzone zostały przekroczenia standardów jakości. Zgodnie z założeniami KPOP ma to nastąpić poprzez osiągnięcie, w możliwie krótkim czasie, dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego i innych substancji szkodliwych w powietrzu, wymaganych przepisami prawa unijnego transponowanych do prawa polskiego, a w perspektywie do 2030 r. – poziomów wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia.

Kierunkami działań prowadzącymi do osiągnięcia celów szczegółowych, tj. osiągnięcia i dotrzymania co najmniej standardów jakości powietrza określonych w prawodawstwie unijnym oraz krajowym, są:

- podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza,
- stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza,
- włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi,
- rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Poniżej wymieniono cele i odpowiadające im kierunki działań istotne dla polityki środowiskowej powiatu tarnogórskiego:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:

- dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

- stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,
- organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:

- wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
- zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:

- monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

- zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,
- ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015-2020

Cel główny Programu został przedstawiony następująco: Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym kraju.

Cele szczegółowe i kierunki interwencji:

- Cel szczegółowy A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy B: Doskonalenie systemu ochrony przyrody.
- Cel szczegółowy C: Zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.
- Cel szczegółowy D: Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka.
- Cel szczegółowy E: Zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy F: Ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu oraz presji ze strony gatunków inwazyjnych.
- Cel szczegółowy G: Zwiększenie udziału Polski na forum międzynarodowym w zakresie ochrony różnorodności biologicznej.

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020 został przyjęty uchwałą Nr XIX/445/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 sierpnia 2016 r.

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem realizacji polityki ochrony środowiska, zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych, w województwie warmińsko-mazurskim. Określa obszary, kierunki interwencji i zadania służące poprawie stanu środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego jego mieszkańców. Zapewnia ciągłość działań związanych z tworzeniem warunków zrównoważonego rozwoju województwa, jest kontynuacją i rozszerzeniem planów określonych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011–2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015–2018. W ww. Programie sprecyzowano następujące obszary interwencji:

- ochrona klimatu i jakość powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,

- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- ochrona zasobów przyrodniczych,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych

Program ochrony powietrza (POP) dla strefy warmińsko-mazurskiej został przyjęty Uchwałą Nr XVI/280/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 maja 2020 r.

POP opracowano dla substancji zanieczyszczających powietrze, dla których w ocenie rocznej za 2018 r. w strefie warmińsko-mazurskiej wskazano przekroczenia norm i stwierdzono konieczność realizacji działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi, czyli: pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu.

Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do ww. zanieczyszczeń w strefie warmińsko-mazurskiej oraz określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje poprawę jakości powietrza i dotrzymanie norm określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu. Opracowany przez zarząd województwa Programu ochrony powietrza określa działania naprawcze, tak aby okresy, w których nie są dotrzymane poziomy dopuszczalne lub docelowe były jak najkrótsze.

Poprawa jakości powietrza jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego.

Program wskazuje następujące działania naprawcze priorytetowe:

- obniżenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej w gminach miejskich i w gminach miejsko-wiejskich w obrębie miast strefy warmińsko-mazurskiej,
- inwentaryzacja źródeł niskiej emisji – ogrzewania lokali mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej w gminach strefy warmińsko-mazurskiej,
- edukacja ekologiczna.

Podstawowym działaniem zmierzającym do obniżenia stężeń zanieczyszczeń na terenie strefy warmińsko-mazurskiej jest ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu poprzez realizację następujących działań szczegółowych:

- podłączenie do sieci ciepłowniczej i likwidację innego sposobu ogrzewania,
- wymianę ogrzewania węglowego na elektryczne,
- wymianę starych kotłów węglowych na nowe zasilane ręcznie,
- wymianę starych kotłów węglowych na nowe zasilane automatycznie,
- wymianę kotłów węglowych na kotły opalane biomasą zasilane automatycznie,
- wymianę kotłów węglowych na kotły opalane pelletem zasilane automatycznie,
- wymianę ogrzewania węglowego na gazowe,
- wymianę ogrzewania węglowego na olejowe,
- wymianę ogrzewania węglowego na pompę ciepła,
- termomodernizację.

Należy dążyć do likwidacji ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym. Jedynie w obszarach, gdzie występuje brak możliwości technicznych przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej, powinna być dopuszczona wymiana na kotły na paliwa stałe spełniające wymagania ekoprojektu. Do ogrzewania bezemisyjnego

zalicza się podłączenie do sieci ciepłowniczej lub ogrzewanie elektryczne, pompy ciepła (lub inne źródła odnawialnej energii). Ogrzewanie niskoemisyjne wykorzystuje kotły gazowe lub olejowe.

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2016-2022

Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022 jest zgodny z przepisami prawa krajowego i unijnego w zakresie gospodarki odpadami oraz z zapisami zawartymi w Krajowym planie gospodarki odpadami 2022 i służy realizacji celów w nim zawartych. Dokument wpisuje się w strategiczne dokumenty przyjęte na poziomie Unii Europejskiej, krajowym oraz wojewódzkim.

Projekt WPGO 2016 został przygotowany, w imieniu Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przez pracowników Biura Gospodarki Odpadami Departamentu Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w porozumieniu z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

WPGO 2016 obejmuje wszystkie rodzaje odpadów wytwarzane na terenie województwa warmińsko-mazurskiego oraz przywożone na ten obszar. Niniejsze opracowanie obejmuje także odpady zebrane oraz poddane procesom przetwarzania na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wraz z opisem instalacji służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. – w zakresie dróg krajowych

Program został przyjęty uchwałą Nr XII/190/19 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 listopada 2019 r.

Merytoryczną podstawą niniejszego Programu są mapy akustyczne, przedłożone Marszałkowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2018 r. przez GDDKiA (skorygowane w 2019 r.), wykonane w ramach zadania „Sporządzenie map akustycznych dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie – 16 części – o łącznej długości 8502,34 km” w części „Mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie warmińsko-mazurskim o łącznej długości 362,805 km (Część Nr 12)”.

Głównym celem Aktualizacji Programu jest wskazanie działań, których konsekwentna realizacja spowoduje dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego, na terenach, na których nastąpiły przekroczenia obowiązujących norm oraz zapobieganie powstawaniu nowych rejonów konfliktów akustycznych.

Aktualizacja Programu swoim zakresem obejmuje wszystkie odcinki dróg krajowych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, po których przejeżdża ponad 3 mln pojazdów rocznie, w otoczeniu których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami LDWN i LN wskazane na mapie akustycznej z 2018 r.

Aktualizacja „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN” określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. - w zakresie dróg wojewódzkich.

Program został przyjęty uchwałą Nr XXXVIII/822/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 czerwca 2016 r.

Merytoryczną podstawą niniejszego Programu są mapy akustyczne, przedłożone Marszałkowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2017 r. przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie, wykonane w ramach zadania „Wykonanie okresowego pomiaru i analizy hałasu komunikacyjnego oraz sporządzenie map akustycznych dla dróg wojewódzkich na terenie województwa warmińsko – mazurskiego, o natężeniu ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie”.

Głównym celem Aktualizacji Programu jest wskazanie działań, których konsekwentna realizacja spowoduje dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego, na terenach, na których nastąpiły przekroczenia obowiązujących norm oraz zapobieganie powstawaniu nowych rejonów konfliktów akustycznych.

Aktualizacja Programu swoim zakresem obejmuje wszystkie odcinki dróg wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, po których przejeżdża ponad 3 mln pojazdów rocznie, w otoczeniu których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami LDWN i LN wskazane w mapie akustycznej z 2017 r.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, Warmińsko-Mazurskie 2030

Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030, stanowiąca rozwinięcie i pewną modyfikację dotychczasowego podejścia do procesów rozwoju, jest odpowiedzią na zmieniające się otoczenie województwa. Do kluczowych zmian należy zaliczyć:

- średniookresową strategię rozwoju kraju: Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętą przez Rząd RP 14 lutego 2017 r., która definiuje wyzwania rozwojowe przed jakimi stoi Polska i określa kierunki działań Rządu RP do roku 2030,
- kryzysy dotyczące Unii Europejskiej,
- prace nad nowym budżetem Unii Europejskiej, z których wyłaniają się nie tylko priorytety na lata 2021-2027, ale również kierunki koncentracji interwencji – wyraźnie zmieniające dotychczasowe przyzwyczajenia do wykorzystywania środków europejskich przez samorządy,
- Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030, przyjętą przez Rząd RP 17 września 2019 r., która wyraźnie pokazuje ukierunkowanie interwencji polityki regionalnej na obszary problemowe oraz wprowadza nowe instrumenty rozwoju w relacjach rząd – samorządy.

Określona jeszcze w 2005 r. wizja województwa warmińsko-mazurskiego pozostaje aktualna, ponieważ wciąż najlepiej syntetyzuje oczekiwania społeczne co do szans rozwojowych, planów życiowych mieszkańców, a także postrzegania Warmii i Mazur. Aspiracje władz samorządowych i mieszkańców województwa sięgające 2030 r. zawierają się w krótkim, lecz wiele znaczącym hasle:

Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć...

„Warto” oznacza z jednej strony sferę korzyści, w jakiej poruszają się zarówno pracodawcy jak i pracownicy, z drugiej zaś strony kojarzy się z wartościowaniem, ocenianiem, a także dokonywaniem wyborów, które powinny być przywilejem wszystkich mieszkańców województwa.

„Życie” najpełniej łączy kolejne elementy egzystencji człowieka, od narodzin, poprzez szkołę i dalszą edukację, pierwszą pracę, rozwój kariery i samorealizację, aż w końcu spokojną starość.

Wizja ta powinna być odczytywana indywidualnie, ale skierowana jest do wszystkich mieszkańców regionu...

... niezależnie od wieku. Młodym mieszkańcom regionu stworzone zostaną szanse na odpowiadający aspiracjom rozwój, a osobom starszym godne warunki do spędzania jesieni życia. Województwo warmińsko-mazurskie będzie regionem, w jeszcze większym stopniu niż obecnie, przyjaznym dla ludzi młodych.

... niezależnie od wykształcenia. Każdy powinien mieć możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji, zaś najlepsi muszą być przygotowani do konkurencyjnego o miejsca pracy w rozwojowych i innowacyjnych branżach. System kształcenia kadr będzie zatem dostarczał takie kwalifikacje, które pozwolą znaleźć zatrudnienie możliwie szerokiej grupie społeczeństwa (łącznie z branżami pracochłonnymi, które również mogą być konkurencyjne), ale przede wszystkim kształtował ducha przedsiębiorczości, który pozwala nie tylko na uzyskanie pracy adekwatnej do kwalifikacji, lecz również rozwija potencjał pracodawców.

... niezależnie od stanu posiadania. Niemożliwe jest uczynienie wszystkich bogatymi, szczególnie gdy bogactwo chce się mierzyć stanem majątkowym. Jednak możliwe jest stworzenie wszystkim, niezależnie od tego stanu szans, których wykorzystanie będzie zależało od aktywności samych zainteresowanych. Zamożni mieszkańcy regionu muszą czuć się tu dobrze i bezpiecznie, zaś klimat stworzony wokół przedsiębiorczości pozwoli wyzwolić chęć mnożenia dobrobytu.

... niezależnie od pochodzenia. Istotne jest, by z tą wizją utożsamiali się wszyscy mieszkańcy regionu, gdziekolwiek się urodzili, skądkolwiek przybyli i jakiegokolwiek są narodowości.

... niezależnie od miejsca zamieszkania. Wspieranie różnorodności funkcji poszczególnych części regionu powinno iść w parze z rozwojem mobilności społecznej, by wspomóc realizację aspiracji mieszkańców miast i wsi w całym województwie.

... niezależnie od płci. Konieczne jest osiągnięcie takiego stanu, w którym tego typu rozróżnianie w zakresie możliwości rozwoju w ogóle nie będzie miało podstaw istnienia.

... niezależnie od kondycji zdrowotnej. Warmińsko-mazurskie będzie województwem, w którym osoby starsze/z niepełnosprawnościami nie będą ograniczone barierami architektonicznymi, komunikacyjnymi oraz barierami w dostępie do rynku pracy.

Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest dokumentem stanowiącym rozwinięcie „Strategii Rozwoju 2025”. Turystyka stanowi dla regionu bardzo ważny obszar rozwoju gospodarki, generując najwyższy efekt mnożnikowy, napędzając równolegle wzrost innych sektorów gospodarki regionu. Warto nadmienić np. wpływ turystyki na przemysł stoczniowy - produkcję jachtów, przemysł zdrowia, przemysł wiedzy, produkcję wysokiej jakości żywności, czy budownictwo domów, apartamentów wakacyjnych.

Wychodząc z niniejszych założeń, wizja, misja rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego zostały sformułowane następująco:

WIZJA rozwoju turystyki województwie warmińsko-mazurskim Warmia i Mazury - to region unikalny w skali Europy, atrakcyjny dla wypoczynku oraz rozwoju biznesów turystycznych.

Misja Rozwijamy silną pozycję turystyczną regionu Warmii i Mazur na mapie Polski i Europy Środkowej, rozwijając konkurencyjną ofertę produktów oraz wpływając na wysoką jakość i kreatywność kadr sektora.

Hasło wdrożeniowe Turystyka nas inspiruje.

Program Ochrony Środowiska Powiatu Nidzickiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025

Celem Programu jest stworzenie narzędzi do realizacji polityki ochrony środowiska na terenie całego powiatu nidzickiego.

W Programie sprecyzowane zostały następujące cele w poszczególnych obszarach interwencji tj.:

- ochrona klimatu i jakość powietrza – poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,
- zagrożenia hałasem – poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów,
- pola elektromagnetyczne – utrzymanie poziomu pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych,
- gospodarowanie wodami – cel 1. – osiągnięcie celów środowiskowych dla wód, cel 2. – ochrona przed niedoborami wody i powodzią,
- gospodarka wodno-ściekowa – cel 1. – zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności, cel 2. – ograniczenie zużycia wody, cel 3 – ochrona wód i gleb przed zanieczyszczeniem ściekami,
- zasoby geologiczne – racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin,
- gleby – ochrona gleb,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – cel 1. – utrzymanie tendencji oddzielnego wzrostu ilości wytworzonych odpadów do wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego PKB, cel 2. – zapobieganie powstawaniu odpadów, cel 3. – zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu i zmiana ich zachowań, cel 4. – zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności ponownego użycia, recyklingu o energii zawartej w odpadach – odzyskiwanie energii powinno zostać ograniczone do materiałów nienadających się do recyklingu, cel 5. – dalszy rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów biodegradowalnych i odpadów niebezpiecznych, cel 6. – zmniejszenie ilości kierowanych na składowisko odpadów – składowanie powinno zostać ograniczone do odpadów resztkowych, cel 7. – remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych w tym nieczynnych składowisk odpadów,

- zasoby przyrodnicze – cel 1. – ochrona obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, cel 2. – zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej powiatu, cel 3. – doskonalenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, cel 4. – ograniczenie zagrożeń dla rodzimej przyrody, cel 5. – ochrona bioróżnorodności biologicznej w rolnictwie i na terenach zurbanizowanych, cel 6. – włączanie społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody,
- zagrożenia poważnymi awariami – ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami i minimalizacja ich skutków.

Zapisy obowiązującego Programu Ochrony Środowiska Powiatu Nidzickiego bezpośrednio stanowią wytyczne do sformułowania celów i kierunków interwencji określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028”, przy czym zostały one zaktualizowane o zapisy nowej Polityki Ekologicznej Państwa 2030.

Strategia Rozwoju Powiatu Nidzickiego na lata 2016-2022

Strategia rozwoju powiatu jest dokumentem zawierającym zbiór celów i kierunków przekształceń cech jego zasobów, dokonywanych przy zachowaniu nadrzędności interesów społeczności powiatowej. Jej zapisy stanowią o decyzjach, zorientowanych na organizowanie warunków życia mieszkańców i prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa i instytucje. Zawiera wizję rozwoju, ogólnie określającą przyszły docelowy stan powiatu oraz zmiany przyczyniające się do jej zaistnienia. Strategia jest także wyrażeniem ambicji różnych jej twórców, którzy troszcząc się o wspólne dobro mieszkańców powiatu jednocześnie pragną, aby ich możliwe do zrealizowania marzenia stały się faktem.

Jako cel strategiczny 2 ww. Programu wyznaczono poprawę stanu środowiska i warunków rozwoju rolnictwa, w tym:

- realizację powiatowego programu ochrony środowiska,
- wsparcie działań i przedsięwzięć związanych z regulacją stosunków wodnych oraz zabezpieczeniem przed powodzią,
- promocję postaw ekologicznych,
- pomoc w rozpowszechnianiu informacji oraz organizacji szkoleń dla rolników dot. pozyskania środków pomocowych wspierających zrównoważony rozwój, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska i inne.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020

Celem przygotowania dotychczas obowiązującego Programu Ochrony Środowiska była realizacja założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem ówczesnej Polityki Ekologicznej Państwa i Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Nadrzędny cel Programu został określony jako: **Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Gminy Nidzica poprzez poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.**

Cel ten był zgodny z założeniami ówczesnej Polityki Ekologicznej Państwa. Poprawa stanu środowiska naturalnego jest celem długookresowym Programu, u którego podstaw leży wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Nidzica.

Cel ten był także zgodny z celem nadrzędnym wojewódzkiej Polityki Ekologicznej Województwa, który został zdefiniowany wówczas obowiązującym „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2011-2014”. Cel ten brzmiał: *Ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.*

Ponadto sprecyzowany cel był także zgodny z celem nadrzędnym powiatowej Polityki Ekologicznej Powiatu Nidzickiego, który został określony w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Nidzickiego na lata 2010-2013” i brzmiał: *Dobry stan środowiska umożliwiający zrównoważony rozwój.*

Ramy czasowe niniejszego dokumentu obejmowały lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020, w związku z czym konieczna stała się jego aktualizacja.

Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica

Aktualizacja Planu została przyjęta Uchwałą Nr 1374/2018 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 06 listopada 2018 r. Główny, cel Planu został zdefiniowany jako: **Rozwój gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Nidzica.**

Cele strategiczne:

- wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych,
- rozwój nowoczesnej gospodarki energetycznej,
- rozwój infrastruktury technicznej,
- inwestycje w sektor gospodarowania odpadami,
- kreowanie świadomego i przyjaznego środowisku społeczeństwa.

Projekt założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta i Gminy Nidzica do 2032 roku

Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia ... została przyjęta uchwałą Nr XLIII/594/2017 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 26 października 2017 r.

Z niniejszego dokumentu wynika, iż zadania związane z zaopatrzeniem w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gmina ma realizować na swoim terenie zgodnie z Polityką Energetyczną Polski do roku 2030.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Nidzica na lata 2011-2032

Nadrzędnym długoterminowym celem ww. Programu jest eliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców miasta i gminy Nidzica spowodowanych azbestem.

W ramach realizacji niniejszego celu konieczne jest:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium miasta i gminy Nidzica z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie ewentualnych negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie działań zmierzających do sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i stworzenie warunków do spełnienia wymogów ochrony środowiska w określonym horyzoncie czasowym,
- stworzenie możliwości do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Strategia Rozwoju Gminy Nidzica na lata 2014-2022

Misję Gminy Nidzica sprecyzowano następująco: **Gmina Nidzica obszarem o atrakcyjnych walorach przyrodniczych i kulturowych, sprzyjających ożywieniu społecznemu, rozwojowi przedsiębiorczości i edukacji, gdzie mieszkańcy i turyści mogą aktywnie i spokojnie spędzić wolny czas.**

Jako obszary strategiczne Gminy Nidzica sprecyzowano:

- infrastrukturę techniczną,
- turystykę,
- rolnictwo,
- otwarte społeczeństwo i pomoc społeczną,
- przedsiębiorczość,
- oświatę i kulturę.

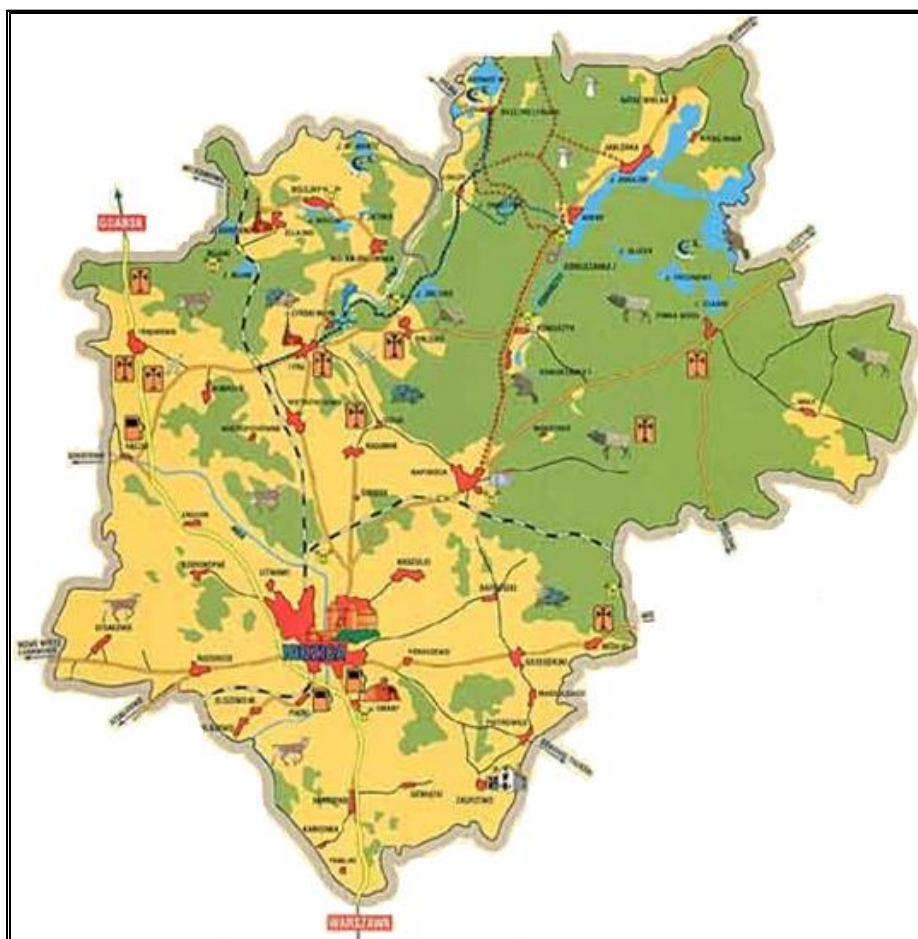
4. Dane ogólne o gminie

Lokalizacja

Gmina Nidzica (rys. 1) leży w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie nidzickim. Gmina graniczy od północy z gminą Olsztynek, od strony zachodniej i częściowo południowej z gminą Kozłowo, dalej od strony południowej i częściowo wschodniej graniczy z gminą Janowiec Kościelny, od wschodu z gminami Janowo i Jedwabno. Powierzchnia gminy wynosi 379 km², gdzie położone są 60 miejscowości zgrupowane w 35 sołectwach. Jest to największa obszarowo gmina powiatu nidzickiego, zajmuje około 40 % jego powierzchni. Siedzibą gminy jest miasto Nidzica – współrzędne geograficzne: N 53° 21' 33" E 20° 25' 20".

Gminę Nidzica zamieszkuje 21 003 mieszkańców (stan na 31.12.2019 r. wg GUS). Na 1 km² powierzchni przypada 55 osób.

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych należy droga krajowa nr 7, relacji Gdańsk-Olsztynek - Nidzica-Warszawa-Kraków-Budapeszt. Ponadto przez teren gminy przebiegają trzy drogi o statusie wojewódzkim: Nr 538 – Nowe Miasto Lubawskie-Oleszno, Nr 545 Działdowo-Nidzica-Szczytno oraz Nr 604 Nidzica-Wielbark. Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa Warszawa - Gdańsk, przecinająca miasto Nidzica.

Rysunek 1. Położenie Gminy Nidzica

Źródło: www.nidzica.com.pl

Na terenie gminy Nidzica zlokalizowane są następujące miejscowości: Bartoszek, Bolejny, Borowy Młyn, Brzeźno Łyńskie, Bujaki, Dębowa Kępa, Dobrzyń, Frąknowo, Glinki, Grzegórzki, Jabłonna, Jastrzębiec, Kalkownia, Kamionka, Kanigowo, Kolonia Bartoszek, Kolonia Waszulki, Koniuszyn, Las Miejski, Likusy, Litwinki, Łyna, Łyna-Kolonia, Łyński Młyn, Łysakowo, Magdaleniec, Moczysko, Mogiłowo, Módtki, Napiwoda, Natać Mała, Natać Wielka, Nibork Drugi, Nidzica, Olszewko, Olszewo, Orłowo, Parowa, Pawliki, Piątki, Piotrowice, Pólko, Radomin, Rączki, Robaczewo, Rozdroże, Siemiątki, Szerokopaś, Tatary, Trzciano, Wały, Waszulki, Wietrzykowo, Wietrzykówko, Wikno, Wilczyce, Wolisko, Wólka Orłowska, Wysokie, Zagrzewo, Załuski, Zimna Woda, Złota Góra, Żelazno.

Krajobraz

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym obszar gminy Nidzica położony jest na granicy dwóch prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego i Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego i dalej należy do dwóch podprowincji: Pojezierza Południowobałtyckie oraz Pojezierza Wschodniobałtyckie.

Podprowincja Pojezierza Południowobałtyckie znajduje się w obszarze Niżu Środkowoeuropejskiego. W jej skład wchodzi następujące makroregiony (na terenie, których znajduje się gmina): Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie, Nizina Północnomazowiecka.

Dalej uściślając obszar gminy należy do mezoregionów:

- Garb Lubawski - region zajmuje powierzchnię 1 920 m² i posiada zróżnicowaną formę ukształtowania terenu (wysoczyzny i obniżenia). Obejmuje głównie wysoczyzny z kulminacjami sięgającymi 200-215 m n.p.m. W granicach tego mezoregionu znajduje się niewielki północno-zachodni fragment gminy Nidzica;
- Wzniesienia Mławskie - tworzą go płaty wysoczyzny z licznymi formami morenowymi oraz silnie urozmaicone, marginalne sandry, poprzecinane rynnami polodowcowymi w części wypełnionej jeziorami. W granicach mezoregionu znajduje się południowa część gminy Nidzica.

Podprowincja Pojezierza Wschodniobałtyckie znajduje się w zasięgu Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego. W skład podprowincji wchodzi jeden makroregion Pojezierze Mazurskie, na terenie którego znajduje się gmina Nidzica. Gmina Nidzica położona jest w obszarze mezoregionu:

- Równina Mazurska - region ten wznosi się na wysokość ok. 145 m n.p.m. i opada w kierunku południowo-wschodnim. W granicach mezoregionu znajduje się środkowa i północno-wschodnia część gminy Nidzica.

Ponadto, gmina Nidzica należy do obszaru „Zielonych Płuc Polski” – regionu utworzonego na podstawie porozumienia byłych województw: białostockiego, olsztyńskiego, ostrołęckiego i suwalskiego.

Klimat

Warunki klimatyczne panujące na terenie gminy Nidzica należą do umiarkowanych i w dużej mierze uwarunkowane są wpływami mas powietrza polarno-morskiego.

Teren gminy znajduje się w regionie, który charakteryzuje się (w stosunku do przeciętnych w Polsce) większym średnim zachmurzeniem, czyli większą liczbą dni pochmurnych (najwięcej dni pochmurnych jest w grudniu, a najmniej późnym latem we wrześniu), najniższymi średnimi temperaturami miesięcy zimowych i jesiennych, większą roczną amplitudą temperatur i większą ilością opadów.

Na omawianym obszarze najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17,0°C, najchłodniejszym styczeń -1,7°C. Roczne sumy opadów wynoszą średnio około 610-630 mm. Najwyższe opady w ciągu roku, odnotowywane są w miesiącach letnich (lipiec 85 mm), najniższe w miesiącach zimowych i wczesną wiosną (marzec 30 mm). Dni z opadem jest około 170-180 w ciągu roku. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio około 105 dni w roku. Przeważającymi wiatrami na terenie gminy są wiatry z sektora zachodniego i południowo-zachodniego, a najrzadziej występują wiatry z sektora północnego. Największe prędkości wiatrów notowane są jesienią i zimą – wiatry bardzo silne i porywiste, a najmniejsze latem – cisze występują najczęściej w sierpniu. Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny leśne (Puszcza Napiwodzko-Ramucka). Lasy charakteryzują się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniami dobowymi, jednak z gorszymi warunkami solarnymi (zacinienie). Są to jednak tereny o wzbogaconym składzie fizyko-

chemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne (fitoncydy) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.

Uwarunkowania przyrodnicze

Na terenie Gminy Nidzica występują następujące formy ochrony przyrody:

- 4 rezerваты przyrody tj.: Rezerwat „Jezioro Orłowo Małe”, Rezerwat „Źródła Rzeki Łyny im. Prof. Romana Kobendzy”, Rezerwat „Koniuszanka I”, Rezerwat „Koniuszanka II”,
- 2 Obszary Chronionego Krajobrazu tj.: Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej i Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki,
- 14 pomników przyrody,
- 2 Obszary Natura 2000 tj.: Obszar Specjalnej Ochrony - Puszcza Napiwodzko - Ramucka (PLB 280007) i Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Ostoja Napiwodzko – Ramucka (PLH 280052).

5. Ocena stanu środowiska

5.1. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r., poz. 293, t. j. ze zm.), a także w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713, t. j. ze zm.).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawowymi instrumentami kształtowania ładu przestrzennego pozwalającymi na racjonalną gospodarkę terenami. Od kilku lat obserwuje się wzmocnienie roli planowania przestrzennego, jako instrumentu ochrony środowiska. Do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywane są opracowania ekofizjograficzne i prognozy oddziaływania na środowisko, które uwzględniają zagadnienia ochrony środowiska na etapie tworzenia tych planów, a także studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W 2013 r. w Gminie Nidzica zostało opracowane Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu Miasta i Gminy Nidzica. Zmiana Studium została przyjęta Uchwałą Nr XIII/190/2019 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 22 sierpnia 2019 r.

W Mieście i Gminie Nidzica obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W latach 2008-2020 uchwalono następujące mpzp:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej i usługowej w miejscowości Tatary, gmina Nidzica – Uchwała Nr XLII/451/2009 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 27 sierpnia 2009 r.,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów w obrębie Piątki, gmina Nidzica – Uchwała Nr XIX/297/2012 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 29 marca 2012 r.,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obrębów geodezyjnych – Grzegórzki, Bartoszek i Waszulki – Uchwała Nr XLVIII/671/2014 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 28 sierpnia 2014 r.,
- zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Wikno, Jabłonka, Natać Wielka, Natać Mała, gmina Nidzica – Uchwała Nr VI/73/2015 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 26 marca 2015 r.,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Nidzica – Uchwała Nr XI/148/2015 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 13 sierpnia 2013 r.,
- częściową zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Nidzica – Uchwała Nr XXXVI/495/2017 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 30 marca 2017 r.,
- zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Wikno, Jabłonka, Natać Wielka, Natać Mała, gmina Nidzica – Uchwała Nr XXXVIII/524/2017 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 25 maja 2017 r.,

- zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów w obrębie Piątki, gmina Nidzica – Uchwała Nr XL/559/2017 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 31 sierpnia 2017 r.,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Nidzica – tekst jednolity – Obwieszczenie Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 26 października 2017 r.,
- zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Wikno, Jabłonka, Natać Wielka, Natać Mała, gmina Nidzica – Uchwała Nr LVIII/822/2018 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 11 października 2018 r.,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów w obrębie Tatarzy, gmina Nidzica – Uchwała Nr IV/17/2018 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 13 grudnia 2018 r.,
- zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Nidzica w obrębie Waszulki - Uchwała Nr VI/67/2019 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 31 stycznia 2019 r.,
- zmianę miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nidzica w obrębie Waszulki – tekst jednolity – Obwieszczenie Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 28 marca 2019 r.,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów w części obrębu geodezyjnego Załuski, gmina Nidzica – Uchwała Nr XXIII/293/2020 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 27 lutego 2020 r.

5.2. Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza

Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska przyrodniczego. Ponadto wpływają na zmiany klimatu oraz wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej. Ważną cechą zanieczyszczeń powietrza jest możliwość ich przenoszenia na znaczne odległości. Ochrona powietrza, zgodnie z przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Na potrzeby oceny jakości powietrza, województwo warmińsko-mazurskie zostało podzielone na trzy strefy: miasto Olsztyn, miasto Elbląg oraz strefę warmińsko-mazurską, do której należy Gmina Nidzica. W województwie warmińsko-mazurskim zagadnienia związane z ochroną powietrza ujęte zostały w trzech Programach ochrony powietrza (POP). Dla strefy warmińsko-mazurskiej obowiązuje Uchwała Nr XVI/280/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej.

Program został opracowany w związku z odnotowaniem w 2018 r. przekroczenia standardów jakości powietrza w zakresie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 t. j. ze zm.) przygotowanie i zrealizowanie Programu Ochrony Powietrza wymagane jest dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych, powiększonych w stosownych przypadkach o margines tolerancji, choćby jednej substancji, spośród określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) oraz w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 08 października 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2019 r. poz. 1931).

Na podstawie art. 87 ww. ustawy oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 914), w województwie warmińsko-mazurskim wyznaczone zostały 3 strefy, dla których przeprowadzana jest coroczna ocena jakości powietrza. Gmina Nidzica zaliczona została do **strefy warmińsko-mazurskiej**.

5.2.1. Emisja zanieczyszczeń

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie Gminy Nidzica jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady usługowe, z których spaliny są emitowane przez kominy niższe niż 40 m),
- emisję z zakładów produkcyjnych i usługowych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję niezorganizowaną.

Emisja niska (powierzchniowa)

Niska emisja na terenie Miasta i Gminy Nidzica związana jest z indywidualnymi źródłami ciepła w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Dość często są też spalane floty, muły i koncentraty. Aktualnie ich spalanie zdarza się już nieco rzadziej.

Ponadto nadal zdarza się niedopuszczalne przepisami prawa spalanie różnego rodzaju materiałów odpadowych, w tym odpadów komunalnych, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

Ponadto wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają także lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa usługowe spalające węgiel. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń do ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i o różnym stopniu zasiarczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza są dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, pyły i benzo(a)piren.

Gmina Nidzica posiada opracowaną Aktualizację Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica i Projekt założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Miasta i Gminy Nidzica do 2032 roku.

Emisja komunikacyjna (liniowa)

Kolejnym czynnikiem decydującym o stanie jakości powietrza jest emisja komunikacyjna, której największe stężenia lokują się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Największym emitorem liniowym w sąsiedztwie gminy jest droga krajowa Nr 7, będąca również drogą międzynarodową E 77 w układzie dróg europejskich, która omija miasto od południa. Jest to jeden z ważniejszych szlaków komunikacyjnych zarówno w regionie jak i w kraju, stanowiący połączenie między Gdańskiem, Warszawą, Krakowem i przejściem granicznym ze Słowacją w Chyżnem, w związku, z czym natężenie drogi jest bardzo duże. Do znacznych źródeł emisji drogowej należy zaliczyć jeszcze drogi wojewódzkie: Nr 538 – Nowe Miasto Lubawskie-Oleszno, Nr 545 Działdowo-Nidzica-Szczytno oraz Nr 604 Nidzica-Wielbark.

Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon pojazdów i nawierzchni dróg.

Zanieczyszczenia z pozostałych ciągów komunikacyjnych są niewielkie, a tereny, na których leżą można zaliczyć do regionów o najniższej emisji zanieczyszczeń w województwie.

Emisja z zakładów przemysłowych (punktowa)

Źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza stanowi działalność przemysłowa zakładów produkcyjnych i usługowych funkcjonujących na terenie Miasta i Gminy Nidzica. Największy wpływ na stan środowiska z tego źródła mają m. in. następujące podmioty gospodarcze:

- STALMOT Sp. z o.o., ul. Sienkiewicza 2, Nidzica,
- ISOROC Polska S.A. ,
- MP Sp z o.o. Piątki 1B, Nidzica,
- WIBO-B.T. Monika Bober, Kozłowo 93,
- WIEJAK Sp. z o.o., ul. Rzemieśnicza 4, Nidzica,
- GHG Sp. z o.o., ul. Leśna 32, Nidzica,
- KAMET Sp. z o.o., Piątki 48, Nidzica,
- P.H.U. AWA-MEBEL, Piątki 37, Nidzica,
- PERFEKT Sp. J., ul. Jagiełły 8, Nidzica,
- PUR Sp. z o.o. CIERNIEWSKI, ul. Sprzymierzonych 56, Nidzica,
- INTER MEBEL Sp. z o.o., Piątki 37, Nidzica,
- COSMOPOL Sp. z o.o., ul. Olsztyńska 24, Nidzica,
- Zakład Drzewny Napiwoda Sp. z o.o., Napiwoda 19, Nidzica.

Dane dotyczące emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego.

Emisję pyłów i gazów na terenie Gminy Nidzica z zakładów szczególnie uciążliwych wg GUS w latach 2018-2019 (stan na dzień 31 grudnia danego roku kalendarzowego) przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Emisja pyłów i gazów wg GUS z zakładów szczególnie uciążliwych w Gminie Nidzica w latach 2018-2019

Lata	Emisja zanieczyszczeń pyłowych [Mg/rok]				Emisja zanieczyszczeń gazowych [Mg/rok]				
	ogółem	ze spalania paliw	krzemowe	węglowo-grafitowe, sadza	ogółem	w tym			
						SO ₂	NO _x	CO	CO ₂
Gmina Nidzica									
2018	4	3	-	-	7541	10	19	11	7 495
2019	6	4	-	-	8 453	53	25	33	8 341

Źródło: GUS (<http://www.stat.gov.pl/>)

5.2.2. Odnawialne źródła energii

Poprawa efektywności energetycznej wiąże się z rozwojem odnawialnych źródeł energii. Polityka Energetyczna Polski do 2030 r. zakłada zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii: co najmniej do poziomu 15 % do 2020 r. i dalszy wzrost w latach następnych, 10 % udział biopaliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji do 2020 r., zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych i ochronę lasów przed nadmierną eksploatacją na cele energetyczne.

Z danych zawartych w Aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica - Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 1374/2018 Rady Miejskiej w Nidzicy z dnia 06 listopada 2018 r. wynika, iż na terenie gminy funkcjonuje 1 farma wiatrowa o łącznej mocy 8 MW (stan na 31.12.2014 r., dane z Urzędu Regulacji Energetyki).

Ponadto na terenie gminy występują indywidualne instalacje o małej mocy wykorzystujące niektóre formy OZE tj. kolektory i ogniwa słoneczne, pompy ciepła i kotły na biomasę.

Największym źródłem ciepła wykorzystującym OZE (zrębki drewna) jest kotłownia w Zakładzie Drzewnym Napiwoda o łącznej mocy zainstalowanej 1,3 MW.

5.2.3. Ocena jakości powietrza

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w zakresie sporządzania rocznej oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, t.j. ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2018 r., poz. 1119),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) i rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 października 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2019 r., poz. 1931),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 914),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1159).

Obowiązek sporządzania corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje, corocznych ocen poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

1. przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
2. mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
3. nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
4. przekracza poziom docelowy,
5. nie przekracza poziomu docelowego,
6. przekracza poziom celu długoterminowego,
7. nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

Ocenę jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim oparto na „**Ocenie rocznej jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2017**” przeprowadzonej przez Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. Jak już wspomniano powyżej Gmina Nidzica należy do **strefy warmińsko-mazurskiej – kod strefy PL2803**.

Od 2019 r. monitoringiem środowiska zajmuje się Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie.

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęta: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel. Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe,
- **klasa C1** - jeżeli stężenia pyłu zawieszzonego PM2,5 na jej terenie przekraczały poziom dopuszczalny 20µg/m³ do osiągnięcia do dnia 01 stycznia 2020 r. (faza II),
- **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

Wynikowe klasy dla strefy warmińsko-mazurskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin przedstawiono w tab. 2 i w tab. 3.

Tabela 2. Wynikowe klasy dla strefy warmińsko-mazurskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia w latach 2014-2017

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w latach 2015-2018 dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia			
	PL2803			
	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Pył zawieszony PM10	C	C	A	A
Pył zawieszony PM2,5	A	A	A	A
Dwutlenek siarki	A	A	A	A
Dwutlenek azotu	A	A	A	A
Tlenek węgla	A	A	A	A
Ozon	A i D2	A i D2	A, D1 i D2	A i D2
Ołów	A	A	A	A
Kadm	A	A	A	A
Nikiel	A	A	A	A
Arsen	A	A	A	A
Benzen	A	A	A	A
Benzo(a)piren	C	C	C	C

Źródło: Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim, obejmująca 2014, 2015, 2016, 2017 rok, WIOŚ Olsztyn

Tabela 3. Wynikowe klasy dla warmińsko-mazurskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony roślin w latach 2014-2017

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w latach 2014-2017 dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia			
	PL2803			
	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Tlenki azotu	A	A	A	A
Ozon	A i D2	A i D2	A i D2	A i D1
Dwutlenek siarki	A	A	A	A

Źródło: Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim, obejmująca 2014, 2015, 2016, 2017 rok, WIOŚ Olsztyn

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje jedna stacja monitoringu tła miejskiego znajdująca się przy ul. Traugutta. Stacja obsługiwana jest przez GIOŚ, prowadzone są na niej pomiary pyłu PM10 oraz oznaczanie metali ciężkich i benzo(a)pirenu w pyłe PM10.

Analiza SWOT

Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza

Mocne strony

- ✓ Wdrażanie i realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej
- ✓ Realizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w gminach
- ✓ Realizacja inwestycji w zakresie poprawy jakości powietrza przez przedsiębiorców

Szanse

- ✓ Prowadzenie edukacji ekologicznej

Słabe strony

- ✓ Przekroczenia standardów jakości powietrza dla warmińsko-mazurskiej
- ✓ Wykorzystanie nieekologicznych nośników energii
- ✓ Niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej

Zagrożenia

- ✓ Pogorszenie stanu finansów publicznych skutkujące ograniczeniem

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczna ✓ Możliwość wspierania projektów prośrodowiskowych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii prośrodowiskowej 	<p>nakładów inwestycyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz
--	--

5.3. Zagrożenia hałasem

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska za hałas uznaje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas jest jednym z elementów oddziałujących na komfort psychiczny ludności szczególnie w rejonach zurbanizowanych z gęstymi sieciami komunikacyjnymi i dużą ilością zakładów produkcyjnych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska głównie poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub na tym poziomie, a w przypadku przekroczenia na zmniejszeniu tego poziomu, do co najmniej dopuszczalnego.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112, t. j.). Źródłami dźwięku, dla których ustalono dopuszczalne wartości w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe w tym torowiska tramwajowe poza pasem drogowym,
- linie elektroenergetyczne,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu:
  - ✓ hałas przemysłowy,
  - ✓ hałas komunalny.

Ogólnie hałas można podzielić na: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz przemysłowy. Głównym źródłem, ze względu na przestrzenny charakter oddziaływania, na terenie Gminy Nidzica jest hałas komunikacyjny. Hałas przemysłowy ma mniejszy udział w emisji uciążliwych dźwięków, a jego oddziaływanie ma charakter lokalny. Najbardziej narażonym na uciążliwość związane z hałasem jest miasto Nidzica. Związane to jest z liczbą mieszkańców, gęstością zaludnienia, wielkością zabudowy urbanistycznej, układem komunikacyjnym, koncentracją zakładów produkcyjnych i usługowych.

Hałas komunikacyjny

Hałas drogowy jest najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu. Koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych tak, więc ma charakter liniowy. Na poziom tego hałasu wpływ ma przede wszystkim natężenie ruchu, złożoność układu drogowego, a także stan nawierzchni dróg.

Największym emitorem liniowym w sąsiedztwie gminy jest droga krajowa nr 7, o łącznej długości 720 km łącząca Gdańsk z Rabką-Zdrój, przebiegająca przy zachodniej granicy miasta Nidzica. Według Generalnego Pomiaru Ruchu (GPR) opracowanego w 2010 r. przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), średnio w ciągu doby przez odcinek Pawłowo-Nidzica przejeżdżało 13 411 pojazdów, a przez odcinek Nidzica-Mława 13 752 pojazdów.

Duże natężenie ruchu występuje również na drodze wojewódzkiej nr 545 o długości ok. 51 km łączącej Jedwabno z Działdowem i drodze wojewódzkiej nr 604 o długości ok. 39 km łączącej DW545 z DK57 na odcinku Nidzica-Wielbark. Miasto Nidzica nie charakteryzuje się intensywnym ruchem pojazdów.

Przez miasto przechodzi linia kolejowa 216 Olsztyn Główny-Działdowo.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy generowany jest przez zakłady produkcyjne i usługowe. Obejmuje dźwięki emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych, np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Poziom hałasu jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od wykorzystywanych maszyn i urządzeń, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych oraz prowadzonych procesów technologicznych. Pomiar hałasu przemysłowego nie jest prowadzony systematycznie ani regularnie, zazwyczaj jest przeprowadzany w skutek interwencji.

Monitoring hałasu

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ponadto za dokonywanie ocen oddziaływania hałasu komunikacyjnego w formie map akustycznych odpowiedzialni są:

- prezydent miasta (powyżej 100 000 mieszkańców),
- zarządcy dróg (po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie),
- zarządcy linii kolejowych (po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie),
- zarządcy portów lotniczych (ponad 50 000 operacji startów i lądowań).

Na terenach nieobjętych mapami akustycznymi do prowadzenia pomiarów został ustawowo zobowiązany Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Podmiotem odpowiedzialnym za pomiary poziomu hałasu komunikacyjnego w województwie warmińsko-mazurskim, na terenach nieobjętych mapami akustycznymi od 2019 r. jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie.

Hałas drogowy

Ostatnie pomiary hałasu drogowego w gminie Nidzica przeprowadzone zostały w 2013 r. i opublikowane w *Raporcie o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku*, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Olsztyn 2014 r.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2013 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie przeprowadził wówczas badania klimatu akustycznego na terenie Gminy Nidzica. Wyznaczono trzy punkty pomiarowe, które znajdowały się na ulicach:

- Warszawskiej 13,
- 1 Maja 32,
- Olsztyńskiej 35.

W Nidzicy monitoring w jedynym punkcie obejmował teren o zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej, gdzie pomiary wykonano metodą ciągłą przez całą dobę. W dwóch pozostałych punktach o zabudowie wielorodzinnej i jednorodzinnej pomiary wykonano metodą pomiarów poziomów ekspozycji dla pojedynczych zdarzeń akustycznych. Pomiary wykonano w dwóch porach roku tj., wiosną i jesienią. Wyniki przeprowadzonych pomiarów przedstawiono w tab. 4.

Tabela 4. Wyniki pomiarów poziomu hałasu w Gminie Nidzica w 2013 r.

Lp.	Lokalizacja punktu pomiarowego	Wskaźnik	Wartość równoważnego poziomu dźwięku A [dB]	Wartość przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu [dB]
1.	ul. Warszawska	L _{DWN}	63,9	Brak
2.	ul. Warszawska	L _N	54,0	Brak
3.	ul. Olsztyńska	L _{Aeq D}	63,7	2,7
4.	ul. Olsztyńska	L _{Aeq N}	55,7	Brak

5.	ul. 1 Maja	L _{Aeq} D	61,7	0,7
6.	ul. 1 Maja	L _{Aeq} N	53,0	Brak

Źródło: Stan akustyczny środowiska miasta Nidzica w świetle badań monitoringowych hałasu komunikacyjnego w 2013 roku, Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Olsztyn 2014 r.

Wartości dopuszczalne poziomów hałasu w środowisku odnoszą się do następującej zabudowy w badanych rejonach badań:

- ul. Warszawska – 68 dB pora dnia i 59 dB pora nocy dla zabudowy wielorodzinnej,
- ul. Olsztyńska – 65 dB pora dnia i 56 dB pora nocy dla zabudowy wielorodzinnej oraz 61 dB pora dnia 56 dB pora nocy dla zabudowy jednorodzinnej,
- ul. 1 Maja – 65 dB pora dnia i 56 dB pora nocy dla zabudowy wielorodzinnej oraz 61 dB pora dnia i 56 dB pora nocy dla zabudowy jednorodzinnej.

Wyniki pomiarów przeprowadzonych na ulicach Nidzicy pokazały, że hałas drogowy może stanowić problem dla niektórych mieszkańców miasta. Na przebadanych odcinkach dróg znajdują się miejsca, w których występują przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomu hałasu. Największe przekroczenie o poziomie 2,7 dB w porze dnia stwierdzono przy ul. Olsztyńskiej dla terenu zabudowy jednorodzinnej. Głównym źródłem hałasu przy tej ulicy są przejazdy samochodów ciężarowych. Nieznaczne przekroczenie wartości dopuszczalnej o 0,7 dB zaobserwowano również przy ul. 1 Maja dla terenu zabudowy jednorodzinnej.

Hałas przemysłowy

Poza państwowym monitoringiem GIOŚ prowadzi pomiary hałasu w ramach działalności inspekcyjnej. Kontrolą Inspekcji Ochrony Środowiska są objęte przede wszystkim źródła hałasu przemysłowego. Jest on generowany przez zakłady produkcyjne i usługowe. Pomiar hałasu przemysłowego nie jest prowadzony systematycznie ani regularnie, zazwyczaj jest przeprowadzany w skutek interwencji.

W 2013 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie przeprowadził badania hałasu instalacyjnego na terenie jednego zakładu w Gminie Nidzica (tab. 5). W wyniku przeprowadzonego pomiaru stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku w porze dnia. W wyniku działań WIOŚ zakład dostosował się do obowiązujących norm hałasowych.

Tabela 5. Zakład, w którym stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku w 2013 r. w stosunku do obowiązującej decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w środowisku

Lp.	Nazwa i adres zakładu	Wielkość przekroczenia [dB]	
		Pora dnia	Pora nocy
1.	Zakład Drzewny Napiwoda Sp. z o.o. Napiwoda 19, 13-100 Nidzica	2,1	Zakład nie pracuje

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Olsztyn 2014 r.

Działalność kontrolna i interwencyjna GIOŚ wykazują dużą skuteczność w likwidowaniu uciążliwości akustycznej w obiektach, w których prowadzona jest działalność gospodarcza.

Analiza SWOT

ZAGROŻENIA HAŁASEM	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stosowanie cichej nawierzchni drogowej ✓ Realizacja inwestycji zmniejszających emisję 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niewystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie wszystkich potrzebnych prac m.in. modernizacje dróg, które są bardzo kosztowne ✓ Brak zintegrowanego systemu zarządzania ruchem

hałasu w sektorze przedsiębiorstw	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Monitoring klimatu akustycznego ✓ Możliwość uzyskania dofinansowania inwestycji związanych z ochroną przed hałasem ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska przed hałasem ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii pro środowiskowej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rosnąca ilość użytkowników pojazdów na drogach ✓ Brak mało konfliktowych i jednocześnie skutecznych środków ochrony środowiska przed hałasem drogowym ✓ Wysokie koszty podróży publicznymi środkami transportu (np. kolejami) w stosunku do transportu indywidualnego ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz

5.4. Pola elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) jest nieodzownym elementem środowiska naturalnego. Pochodzi ono od naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie. Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Sieci i urządzenia elektroenergetyczne

Przez teren Gminy Nidzica nie przebiegają, ani nie są planowane linie elektroenergetyczne najwyższych napięć o napięciu znamionowym 220 kV i 400 kV, natomiast najbliższa stacja elektroenergetyczna o górnym napięciu 400 kV znajduje się w Olsztynie. Do energetycznych źródeł emisji na terenie gminy można z pewnością zaliczyć elektroenergetyczne linie napowietrzne niższych napięć, stacje rozdzielcze i transformatorowe oraz różnego rodzaju stacje radiowo – nadawcze.

Linie elektroenergetyczne 110 kV i 220 kV nie stanowią dużego zagrożenia promieniowaniem, jednak wartości dopuszczalne poziomów pól elektromagnetycznych w bezpośrednim sąsiedztwie mogą być przekroczone. Aspekt ten powinien zostać więc uwzględniony przy planowaniu inwestycji związanych z zabudową mieszkaniową.

Operatorem systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej Nidzicy jest Energea - Operator S.A. należąca do grupy Energia, która realizuje 5 inwestycji związanych z budową i modernizacją sieci przesyłowych na terenie Gminy Nidzica. Są to:

- budowa linii niskiego napięcia w miejscowości Napiwoda,
- budowa linii niskiego napięcia w miejscowości Piątki,
- budowa i modernizacja linii kablowych SN na ul. Rataja (Nidzica),
- budowa i modernizacja linii kablowych SN na ul. Rataja / Kościuszki (Nidzica),
- modernizacja stacji transformatorowych w Nidzicy.

Instalacje radiokomunikacyjne

Na terenie Gminy Nidzica głównym operatorem telefonii stacjonarnej jest Orange Polska S.A. Najlepsza sytuacja w zakresie dostępności telekomunikacyjnej występuje w mieście.

Ponadto na terenie gminy usługi telekomunikacyjne świadczą operatorzy telefonii komórkowych, których szybki rozwój spowodował wzrost źródeł emisji PEM w postaci stacji bazowych. Według wykazu pozwoleń radiowych dla stacji GSM/UMTS/LTE oraz CDMA, wydawanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej wynika, iż w Gminie Nidzica, istnieje około 30 stacji bazowych telefonii komórkowej.

Monitoring PEM

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring ten, zgodnie z art. 26 ust. 1, pkt. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych informacje w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych. Badania te powinny być przeprowadzane cyklicznie, przy zastosowaniu ujednoczonych metod zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi również, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (art. 124 Prawo ochrony środowiska).

W latach 2014-2017 pomiary promieniowania elektromagnetycznego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wykonywał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.

Miasto Nidzica, wg określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska kategorii, zalicza się do drugiej kategorii – pozostałe miasta (do 50 tys. mieszkańców). W 2017 r. WIOŚ w Olsztynie przeprowadził pomiar w trzech punktach zlokalizowanych na terenie Miasta Nidzica.

W tab. 6 przedstawiono wyniki tych pomiarów. Pomiary nie wykazały przekroczenia poziomu dopuszczalnego 7 V/m.

Tabela 6. Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości 100kHz-3GHz w Gminie Nidzica w latach 2014-2017

Lp.	Współrzędne geograficzne punktu pomiarowego	Lokalizacja punktu pomiarowego	Wartość pomiaru składowej elektrycznej promieniowania elektromagnetycznego [V/m]
2014 r.			
1.	E – 53,357306 N – 20,427583	Nidzica	0*
2.	E – 53,357306 N – 20,427583	Nidzica	0,24
3.	E – 53,357083 N – 20,419583	Nidzica	0,47
4.	E – 53,357083 N – 20,419583	Nidzica	0,31
5.	E – 53,364611 N – 20,411222	Nidzica	0*
6.	E – 53,364611 N – 20,411222	Nidzica	0*
2017 r.			
1.	E – 53,357306 N – 20,427583	ul. Władysława Jagiełły	0,27
2.	E – 53,357083 N – 20,419583	ul. M. Kopernika 3	0,89
3.	E – 53,364611 N – 20,411222	ul. Olsztyńska	0,35

Źródło: WIOŚ Olsztyn, sprawozdania z badań za lata 2014-2017

Wyjaśnienie: * - wynik poniżej progu oznaczalności sondy

Analiza SWOT

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych natężenia pól elektromagnetycznych ✓ Brak w najbliższej perspektywie czasowej planowanych inwestycji, które stanowiłyby potencjalne źródło PEM o ponadnormatywnym poziomie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzrastająca ilość stacji bazowych telefonii komórkowej ✓ Wzrastająca popularność sieci bezprzewodowych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ciągły monitoring poziomu pól elektromagnetycznych ✓ Możliwość uzyskania dofinansowania na cele edukacyjne ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii pro środowiskowej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz ✓ Lokalizacja coraz większej liczby obiektów radiokomunikacyjnych na terenie gminy

5.5. Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym rzeki występujące na terenie Gminy Nidzica należą do dwóch systemów rzecznych Wisły oraz Pregoły. Przez północną część gminy przebiega bowiem dział wodny I rzędu pomiędzy wymienionymi rzekami.

Większość cieków należy do systemu wodnego Wisły, w dorzeczu II rzędu rzeki Narwi. Sieć rzeczną tworzą tutaj głównie dorzecza III rzędu rzek: Omulew i Wkra wraz z dopływami.

W dorzeczu Pregoły znajduje się dorzecze II rzędu rzeki Łyny, której dopływem na terenie gminy jest rzeka Marózka.

Zgodnie z podziałem zlewniowym zarządzanie wodami na terenie Gminy Nidzica nadzoruje Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Rzeka Omulew

Omulew jest rzeką III rzędu, prawobrzeżnym dopływem Narwi o długości 113,7 km i powierzchni zlewni 2 052,9 km². Źródłowym ciekim rzeki Omulew jest Struga Koniuszyn, wypływająca powyżej położonego na terenie Gminy Nidzica jeziora Koniuszyn. Na jej biegu zlokalizowane są 24 jazy podnoszące poziom wody ponad 1,5 m. Rzeka jest uregulowana na odcinku około 12 km.

Głównymi dopływami na terenie gminy są:

- Czarna Rzeka,
- Struga Rekownicka.

Rzeka Łyna

Łyna jest rzeką II rzędu, lewobrzeżnym dopływem Pregoły. Jej długość wynosi 263,7 km, w tym na terenie Polski - około 190 km. Zlewnia w granicach kraju zajmuje obszar blisko 5 700 km². Rzeka bierze początek w okolicy miejscowości Łyna, na wysokości 160 m n.p.m. Obszar źródliskowy Łyny objęty jest ochroną rezerwatową ze względu na występujące tu zjawisko erozji wstecznej i źródła wysiękowe. Największym dopływem Łyny na terenie gminy Nidzica jest Marózka.

Rzeka Wkra (Nida-Działdówka-Wkra)

Wkra jest rzeką III rzędu, prawobrzeżnym dopływem Narwi. Jej długość wynosi 249,1 km, w tym w granicach województwa warmińsko-mazurskiego - około 70 km. Zlewnia zajmuje powierzchnię 5 322,1 km². Wkra w górnym biegu, od źródeł na terenie gminy Nidzica do ujścia rzeki Szkotówki w km 219+400 zwana jest Nidą, w okolicy Działdowa zwana jest Działdówką, a od Żuromina do ujścia nazywana jest Wkrą. Rzeka bierze początek w zmeliorowanych bagnach na wschód od jeziora Kownatki w okolicach miejscowości Januszkowo. Dolina rzeki w wielu miejscach pocięta jest gęstą siecią rowów melioracyjnych i występują tu liczne doły potorfowe. Wkra jest typowym nizinny ciekami charakteryzującym się niewielkimi spadkami (średnio poniżej 0,5 %). Głównym dopływem Wkry na terenie Gminy jest Szkotówka.

Na terenie Gminy Nidzica występują naturalne zbiorniki wodne – jeziora oraz kilka mniejszych zbiorników retencyjnych zasilanych głównie wodami powierzchniowymi.

Jeziora

Na obszarze Gminy znajdują się 22 jeziora o łącznej powierzchni blisko 830 ha, co stanowi 2,2 % ogólnej powierzchni gminy. Wykaz jezior na terenie Gminy Nidzica przedstawia tab. 7.

Tabela 7. Wykaz jezior na terenie Gminy Nidzica

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Objętość [tys. m ³]	Długość linii brzegowej [m]
1.	Blejk	4,0	b.d.	b.d.
2.	Bolejny	11,0	240,9	1 300
3.	Bujaki	22,8	645,7	2 250
4.	Czarne	50,8	1 851,0	3 650
5.	Dłużek	12,2	158,9	3 175
6.	Głowacz	5,0	b.d.	b.d.
7.	Karzetek	1,0	b.d.	b.d.
8.	Kiernoz Mały	54,0	1 549,0	3 450
9.	Koniuszyn	11,0	110,0	1 420
10.	Linówek	4,0	b.d.	b.d.
11.	Marózek Mały	19,4	1 028,2	2 750
12.	Morze	3,0	b.d.	b.d.
13.	Odnoga	6,0	b.d.	b.d.
14.	Omulew	508,8	22 172,7	29 300
15.	Orłowskie Duże (Orłowo)	23,3	1 096,2	2 250
16.	Orłowskie Małe	4,0	b.d.	b.d.
17.	Stembój	8,0	b.d.	b.d.
18.	Stryjewko	4,0	b.d.	b.d.
19.	Szewczyk	3,0	b.d.	b.d.
20.	Trzciniowe	57,8	1 774,8	4 250
21.	Wólka	16,2	1 043,0	1 650
22.	Zdręczno Małe	1,0	b.d.	b.d.

Źródło: Program ochrony środowiska dla gminy Nidzica na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy lat 2008-2011

Wyjaśnienia: b.d. – brak danych

Jeziora na terenie Gminy Nidzica są zlokalizowane w północnej części gminy i są pochodzenia polodowcowego. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta nie ma żadnego jeziora.

Poniżej (tab. 8) wyszczególniono jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Tabela 8. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Nidzica w 2019 r.

Lp.	Kod	Nazwa JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	LW30281	Omulew	zagrożona
2.	LW30284	Trzciano	niezagrożona
3.	LW30285	Czarne	zagrożona
4.	LW30370	Kiernoz Mały	zagrożona
5.	RW2000172658189	Borowianka	zagrożona
6.	RW200017265829	Dopływ z Jabłonkowa z jez. Zawadzkiem	zagrożona
7.	RW2000172658529	Struga Baranowska	zagrożona
8.	RW200017268189	Wkra od źródeł do dopływu z Zagrzewa	niezagrożona
9.	RW200017268289	Szkotówka od źródeł do Lipowskiej Strugi z jez. Kownackim	zagrożona
10.	RW2000202654299	Omulew od Czarnej Rzeki do Sawicy z Sawicą od wypływu z jez. Sasek Mały	niezagrożona
11.	RW2000252654169	Omulew od źródeł do Czarnej Rzeki	zagrożona
12.	RW70002558435	Łyna do dopływu z jeziora Jełguń (Jełguńskie)	niezagrożona

Źródło: Baza danych do Aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju

Jakość wód powierzchniowych

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania oraz zanieczyszczenia antropogeniczne.

Znaczną część zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych stanowią zanieczyszczenia obszarowe. Źródłem tych zanieczyszczeń jest przede wszystkim:

- rolnictwo, co wynika głównie z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych (np. gnojowica), a także środków ochrony roślin,
- hodowla zwierząt poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich niewłaściwe, zbyt duże lub zbyt częste stosowanie na polach,
- niedostateczna infrastruktura odprowadzająca ścieki bytowo-gospodarcze, zwłaszcza w miejscowościach korzystających z wodociągów oraz na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior.

Do zanieczyszczeń punktowych, stwarzających poważne zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych należą przede wszystkim:

- bezpośrednie zrzuty surowych ścieków bytowo-gospodarczych do cieków wodnych (na nieskanalizowanych obszarach);
- zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków (nieodpowiadających warunkom pozwolenia wodno-prawnego).

Wody podziemne

Na obszarze gminy Nidzica, zbiorniki wód podziemnych o znaczeniu użytkowym, występują w utworach czwartorzędowych oraz trzeciorzędowych i związane są z występowaniem zasobów wód podziemnych należących do Głównych Zbiorników Wód Podziemnych GZWP nr 214 Działdowo oraz GZWP 215 Subniecka Warszawska. GZWP 214 występuje w utworach czwartorzędowych i reprezentuje typ zbiorników o charakterze ośrodka porowo-mieszanym (międzymorenowy i dolin kopalnych). GZWP 215 występuje w utworach trzeciorzędowych i ma porowy charakter ośrodka.

Zbiornik GZWP Działdowo posiada ustanowiony obszar ochrony zbiornika. Na całkowitej powierzchni zbiornika objętego obszarem ochrony, wyróżniono obszar najwyższej ochrony (ONO), który obejmuje powierzchnię 1 650 km² oraz obszar wysokiej ochrony (OWO) obejmujący powierzchnię

140 km². Zróżnicowanie obszaru zbiornika warunkuje możliwości zagospodarowania terenu poszczególnych gmin położonych w zasięgu GZWP 214. W granicach GZWP 214 położona jest południowo-zachodnia część Gmina Nidzica.

Zbiornik posiada zróżnicowaną miąższość warstwy wodonośnej, która przedstawia się następująco:

- na poziomie przypowierzchniowym wynosi: 10-20 m,
- na poziomie międzymorenowym wynosi: 20-40 m,
- na poziomie spągowym wynosi: 20-60 m.

W granicach zbiornika GZWP 215 położona jest niemal cała Gmina Nidzica, za wyjątkiem jej północnej części - granica zbiornika przebiega tuż poniżej jeziora Omulew.

Do wód podziemnych zaliczane są także wody gruntowe, które charakterem i głębokością występowania odzwierciedlają cechy konfiguracyjne terenu oraz budowę geologiczną jego podłoża.

Eksploatacja wód podziemnych do picia i na potrzeby gospodarcze na terenie gminy bazuje głównie na czwartorzędowym piętrze wodonośnym. Z tego poziomu ujmowana jest woda rozprowadzana siecią wodociągową do jednostek osadniczych.

Na jakość wód podziemnych na analizowanym terenie wpływ mają istniejące tu warunki hydrogeologiczne oraz formy prowadzonej działalności.

Badania jakości wód podziemnych na terenie Gminy Nidzica prowadzone są:

- w sieci krajowej przez Państwowy Instytut Geologiczny,
- w sieci regionalnej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w Olsztynie.

Monitoring wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego monitoring wód podziemnych na zlecenie GIOŚ prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny w oparciu o sieć krajową monitoringu jakości wód podziemnych.

Na terenie Gminy Nidzica ujmowane są wody podziemne w osadach czwartorzędowych. Stężenie głównych składników mieszczą się w granicach norm wód do spożycia. Jedynie zawartość związków żelaza i manganu przeważnie przekraczają dopuszczalne normy dla wód do spożycia i z tego względu wody te wymagają uzdatniania. Wysoka wrażliwość na zanieczyszczenia z powierzchni objawia się lokalnie okresowo zanieczyszczeniami antropogenicznymi. Stosunkowo najbardziej odporne na zanieczyszczenia z powierzchni są wody podziemne południowo-wschodniej części gminy i w jej pasie północnym.

Na terenie Gminy Nidzica ustanowione są strefy ochronne dla 3 ujęć wodnych tj. ujęcia w miejscowości Nidzica dla Przedsiębiorstwa Geologicznego POLGEOL, ujęcia w miejscowości Łyna dla Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Nidzicy oraz ujęcia w miejscowości Frąknowo dla Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Nidzicy.

W II kwartale 2020 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Nidzicy przeprowadził ocenę jakości wody z ujęć wody na terenie Miasta i Gminy Nidzica. Przebadane zostały następujące ujęcia:

- wodociąg sieciowy Nidzica,
- wodociąg sieciowy Wały,
- wodociąg sieciowy Bartoszeki,
- wodociąg sieciowy Łysakowo,
- wodociąg sieciowy Napiwoda,
- wodociąg sieciowy Załuski,
- wodociąg sieciowy Natać Mała,

- wodociąg sieciowy Jabłonka,
  - wodociąg sieciowy Kanigowo,
  - wodociąg sieciowy Wólka Orłowska,
  - wodociąg sieciowy Wietrzychowo,
  - wodociąg sieciowy Łyna.
- Woda ze wszystkich ujęć nadaje się do spożycia.

Skażenie ujęcia wody pitnej przy ul. Wyborskiej w Nidzicy trichloroetenem (TRI) w 2015 r.

W dniu 06 lipca 2015 r. w ujęciu wody pitnej przy ul. Wyborskiej w Nidzicy stwierdzono ponadnormatywną zawartość trichloroetenu wynoszącą 200,8 µg/dm³ w stosunku do wartości dopuszczalnej, określonej w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 07 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Z 2017 r., poz. 2294). Zgodnie z załącznikiem nr 2 do ww. rozporządzenia, najwyższe dopuszczalne stężenie sumy trichloroetenu i tetrachloroetenu w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi (suma stężeń tych związków) nie może przekraczać 10 µg/l.

W związku z zaistniałą sytuacją w 2015 r. w trybie natychmiastowym zamknięto ujęcie wody przy ul. Wyborskiej, a funkcję zaopatrzenia w wodę pitną mieszkańców Nidzicy przejęło ujęcie wody przy ul. Kolejowej w Nidzicy.

Po konsultacjach z hydrogeologami podjęto działania polegające na pompowaniu oczyszczającym ujęcia. Konieczność prowadzenia pompowania zanieczyszczonej wody podyktowana jest ochroną Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP Nr 214 przed rozprzestrzenieniem się w nim chmury zanieczyszczeń.

Według hydrogeologów z Przedsiębiorstwa geologicznego POLGEOL S.A. z siedzibą w Warszawie zaprzestanie rozdeszczowywania wody ze studni przy ul. Wyborskiej w Nidzicy skutkowałoby rozprzestrzenieniem się trichloroetenu z kierunku północnego w kierunku południowym i w efekcie skażeniem zbiornika wód podziemnych m.in. województwa mazowieckiego. Trichloroeten należy do lotnych związków organicznych trudno rozpuszczalnych w wodzie i zgodnie z dostępną literaturą naukową rozdeszczowywanie wód zanieczyszczonych trichloroetenem jest efektywną metodą usuwania tego związku z wody. Trichloroeten w kontakcie z powietrzem jest uwalniany z fazy ciekłej do fazy gazowej. Skuteczność jego redukcji w prawidłowo eksploatowanych systemach rozdeszczujących wynosi nawet do 98%.

Zgodnie z zawartymi informacjami w karcie charakterystyki (zgodnie z 1907/2006/WE), trichloroeten należy do substancji mutagennych (*H341 Podejrzewa się, że powoduje wady genetyczne*), kancerogennych (*H350 może powodować raka*), drażniących (*H315, H319 Działa drażniąco na oczy i skórę*) oraz szkodliwych (*H412 Działa szkodliwie na organizmy wodne, powodując długotrwałe skutki*). Należy on zatem do substancji niebezpiecznych.

Należy podkreślić, że GZWP Nr 214 to Główny Zbiornik Wód Podziemnych dla powiatu nidzickiego i powiatu działdowskiego oraz zbiornik wód zapasowych dla terenów Warszawy. Zbiornik zlokalizowany jest na terenie 7 powiatów, w tym powiatu nidzickiego, działdowskiego, olsztyńskiego, ciechanowskiego, mławskiego, płońskiego i żuromińskiego oraz w 3 województwach, w tym warmińsko-mazurskim, mazowieckim oraz kujawsko-pomorskim (*Źródło: Informator PSH Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce, Państwowy Instytut geologiczny Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2017 r.*). W związku z powyższym wszelkie działania stwarzające możliwość zanieczyszczenia wód podziemnych powinny być całkowicie eliminowane.

W celu zapewnienia zaopatrzenia mieszkańców Nidzicy w wodę o właściwej jakości wody przeznaczonej do spożycia oraz ochronę Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP Nr 214 zaistniała konieczność ciągłego rozdeszczowywania wody z ujęcia przy ul. Wyborskiej, a także zabezpieczenia ujęcia przy ul. Kolejowej przed przemieszczeniem się skażenia.

Wobec powyższego należało zmodernizować system rozdeszczający, tak by skutecznie zmniejszać stężenie trichloroetenu. Pompowanie wody w sposób ciągły niesie za sobą konieczność ponoszenia znacznych kosztów energii elektrycznej. Pompowana woda kierowana jest m.in. na „wolny wylew”.

Niesie to za sobą dodatkowe koszty badań laboratoryjnych gleby oraz wody powierzchniowej na zawartość powyższej substancji. Badania są wykonywane przez akredytowane laboratorium.

Ponadto przeprowadzono budowę nowych studni poprzedzoną kosztowną dokumentacją hydrologiczną, opracowaną przez specjalistyczną firmę hydrogeologiczną POLGEOL S.A. z Warszawy, odwierty budowę przyłącza energetycznego, wykonano dokumentację rurociągu tłoczego wraz z budową nowego wodociągu i wykonano operat wodno-prawny na pobór wód podziemnych z nowego ujęcia. Wszelkie prace pokrywane są ze środków własnych Gminy Nidzica.

Zaopatrzenie w wodę

Charakterystykę istniejącej sieci wodociągowej na terenie Gminy Nidzica w latach 2017-2019 przedstawiono w tab. 9 (stan na 31.12.2019 r., wg GUS).

Infrastruktura sieci wodociągowej na terenie Gminy zapewnia dostawę wody dla 92,7 % mieszkańców. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r. wyniosło 672,9 dam³/rok, a w 2019 r. wyniosło 679,6 dam³/rok. Zużycie wody na potrzeby przemysłu w 2018 r. wyniosło 27 dam³/rok (stan na 31.12.2018 r., wg GUS), a w 2019 r. wyniosło 21 dam³/rok (stan na 31.12.2019 r.). Pobór wód podziemnych w 2019 r. wyniósł 25 dam³/rok (stan na 31.12.2019 r.).

W Gminie Nidzica zaopatrzenie w wodę oraz gospodarka ściekowa prowadzone są przez Miejskie Wodociągi i Kanalizację Sp. z o. o. w Nidzicy (MWiK). Gmina Nidzica zaopatrywana jest w wodę za pomocą systemów wodociągowych – systemy ujęcia, uzdatniania i rozprowadzania wody. Istniejące ujęcia wody pokrywają zapotrzebowanie na wodę pitną, są zagospodarowane, posiadają hydrofornie i stacje uzdatniania wody.

Na obszarze Gminy, zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć podziemnych. Wody powierzchniowe pobierane są tylko do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz w gospodarce rybackiej. Największym użytkownikiem wody w Gminie jest gospodarka komunalna, następnie rolnictwo i leśnictwo oraz przemysł. Podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu ludności w wodę mają zasoby wód podziemnych, które przeznaczone są przede wszystkim do zaopatrzenia ludności w dobrej jakości wodę do picia. Wody podziemne wykorzystywane są również do celów przemysłowych przez niewielkie zakłady, którym woda dostarczana jest komunalną siecią wodociągową.

Tabela 9. Charakterystyka istniejącej sieci wodociągowej na terenie Gminy Nidzica w latach 2017-2019

Lp.	Długość czynnej sieci rozdzielczej	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Woda dostarczona gospodarstwom domowym
	[km]	[szt.]	[dam ³]
2017 r.			
1.	116,0	2 776	594,4
2018 r.			
2.	116,0	2 791	596,8
2019 r.			
3.	116,0	2 806	621,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Gospodarka ściekowa

Zgodnie z danymi GUS w 2019 r. z terenu Gminy zostało odprowadzonych 5 dam³/rok ścieków przemysłowych ogółem. Ścieki komunalne i przemysłowe oczyszczane są w 5 oczyszczalniach ścieków, o przepustowości 179 m³/d (biologiczne) i 4 500 m³/d (z podwyższonym usuwaniem biogenów) (stan na 31.12.2019 r., wg GUS).

Mieszkańcy Gminy Nidzica korzystający z sieci kanalizacyjnej w 2018 r. stanowili 77,1 % ogółu ludności w gminie.

Długości sieci kanalizacyjnej oraz stopień skanalizowania Gminy w latach 2017-2019 przedstawiono w tab. 10.

Tabela 10. Charakterystyka istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Nidzica w latach 2017-2019

Lp.	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Ścieki oczyszczone odprowadzone
	[km]	[szt.]	[dam ³]
2017 r.			
1.	79,2	1 987	549,0
2018 r.			
2.	86,1	1 997	546,0
2019 r.			
3.	86,1	2 009	552,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Gmina Nidzica pod względem infrastruktury do neutralizacji ścieków jest najlepiej wyposażoną spośród gmin powiatu nidzickiego. Na jej obszarze zlokalizowanych jest 5 oczyszczalni ścieków, którymi gospodarują Miejskie Wodociągi i Kanalizacja. Spółka oczyszcza ścieki odprowadzone z aglomeracji Nidzica na oczyszczalni w miejscowości Tatary, gdzie ścieki są tłoczone przez centralną przepompownię ścieków. Ponadto spółka utrzymuje oczyszczalnie ścieków na terenach wiejskich w miejscowościach: Wólka Orłowska, Żelazno, Zagrzewo, Wietrzykowo.

Oczyszczalnie przydomowe

Braki w infrastrukturze komunalnej są miejscami zastępowane przez przydomowe oczyszczalnie ścieków w indywidualnych domach jednorodzinnych, jednostkach użyteczności publicznej lub jednostkach gospodarczych, które na terenie gminy posiadają:

- Nibork II (Wojciech Koszewski) – dla potrzeb budynku mieszkalnego, przepustowość $Q_{d_{max}}$ 0,73 m³/d, rok wykonania 2000;
- Nadleśnictwo Nidzica (Piotr Szymański) – dla potrzeb budynku mieszkalnego przepustowość $Q_{d_{sr}}$ 1,25 m³/d rok wykonania 2000;
- Nadleśnictwo Nidzica (Stanisław Morawski) - dla potrzeb budynku mieszkalnego, przepustowość $Q_{d_{sr}}$ 1,25 m³/d rok wykonania 2000.

Odbiornikiem oczyszczonych ścieków z przydomowych oczyszczalni jest grunt w granicach działki, na której zlokalizowana jest oczyszczalnia.

Na terenach nieskanalizowanych w Gminie Nidzica ścieki komunalne oczyszczane są w przydomowych oczyszczalniach ścieków i wprowadzane do wód lub do ziemi lub gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (tab. 11).

Tabela 11. Przydomowe oczyszczalnie oraz zbiorniki bezodpływowe na terenie Gminy w 2018 r.

Lp.	Zbiorniki bezodpływowe	Oczyszczalnie przydomowe	Nieczystości ciekłe (ścieki bytowe) odebrane w ciągu 2018 r.
	[szt.]	[szt.]	[m ³]
1.	1 284	25	21 293,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ochrona przed powodzią

Na terenie Gminy zagrożenia powodziowe mogą wystąpić jedynie w przypadku spłotu niekorzystnych zjawisk hydrologicznych, np. intensywne opady, szybkie topnienie śniegów, zjawiska lodowe, powodujące podwyższenie stanu wód w rzekach.

Obecnie ewentualne takie zagrożenie występuje lokalnie na rzece Wkrze, która jest w zasadzie typowym nizinym ciekim, charakteryzuje się niewielkimi spadkami średnio poniżej 0,5 %.

Z wieloletnich obserwacji wynika, że przy większych nawet spływach podwyższenie się poziomu wody na rzekach może spowodować lokalne tylko zalewy przyległych do nich gruntów i częściowo może także zagrozić zlokalizowanym na nich budowlom wodnym (jazy, zastawki). Ryzyko wystąpienia takiej sytuacji można zmniejszyć dzięki prawidłowym zabiegom eksploatacyjnym budowli oraz udrażnianiu biegu rzek, poprzez usuwanie powalonych drzew.

W mniejszych ciekach występujących na terenie Gminy, z racji ich niewielkich zlewni mają miejsce stosunkowo niskie przepływy wód, które nie powodują zagrożenia powodziowego. Mogące się zdarzyć w dolinach tych cieków zalewy, będą miały niewielkie rozmiary.

Na terenie Gminy Nidzica najbardziej zagrożonymi terenami przez podtopienia miejscowe są: Piotrowice, Wietrzychowo, Orłowo, Kanigowo, Siemiątki, Zagrzewo, Bartoszki, Łysakowo oraz Dobrzyń.

Obiekty małej retencji wodnej

Retencja wody odbywa się poprzez zbiorniki wód stojących. Główne funkcje, które spełniają zbiorniki to:

- retencjonowanie wiosennych fal wezbraniowych rzek,
- lokalne zabezpieczenie przeciwpowodziowe,
- magazynowanie wody do nawodnień deszczownianych,
- poprawienie stanu sanitarnego wód rzek.

Zbiorniki wodne zaliczane do obiektów małej retencji wodnej stanowią stawy, śródpolne oczka wodne oraz wyrobiska poeksploatacyjne wypełnione wodą. Na terenie gminy Nidzica tego typu zbiorniki są najczęściej płytkie i zarastające. Pełnią one nie tylko znaczącą funkcję biocenotyczną, ale stanowią także cenny element urozmaicenia krajobrazu rolniczego. Parametry głównych zbiorników retencyjnych przedstawiono w tab. 12.

Tabela 12. Wykaz głównych zbiorników małej retencji na terenie Gminy Nidzica

Lp.	Lokalizacja obiektu	Funkcja obiektu
1.	Łysakowo	Zbiornik retencyjny
2.	Łysakowo	Zbiornik przeciwpożarowy
3.	Napiwoda	Zbiornik przeciwpożarowy
4.	Szerokopaś	Zbiornik retencyjny i zbiornik przeciwpożarowy
5.	Grzegórzki	Zbiornik retencyjny
6.	Magdaleniec	Zbiornik retencyjny
7.	Piotrowice	Zbiornik retencyjny
8.	Dobrzyń	Zbiornik retencyjny
9.	Wały	Studnia przeciwpożarowa
10.	Olszewo	Zbiornik retencyjny

11.	Módtki	Zbiornik retencyjny
12.	Frąknowo	Zbiornik retencyjny i zbiornik przeciwpożarowy
13.	Nidzica	Zbiornik retencyjny – jeziorko Miejskie

Źródło: Program ochrony środowiska dla gminy Nidzica na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy lat 2008-2011

Analiza SWOT

Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sukcesywna rozbudowa sieci wodociągowej ✓ Sukcesywna rozbudowa sieci kanalizacyjnej ✓ Nieznaczna ilość ścieków przemysłowych odprowadzanych do wód i do ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Brak dostępu do kanalizacji części mieszkańców ✓ Niewystarczająca ilość środków finansowych na inwestycje
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Możliwość uzyskania dofinansowania ✓ Inwestycje w urządzenia sieciowe ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczna ✓ Możliwość wspierania projektów pro-środowiskowych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii pro-środowiskowej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wysokie koszty realizacji urządzeń podczyszczania ścieków ✓ Brak funduszy na inwestycje ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz ✓ Możliwość dużych natężeń opadów atmosferycznych

5.6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (dane z 31.12.2019 r.) powierzchnia Gminy Nidzica wynosi 37 879 ha (379 km²). Strukturę użytkowania gruntów przedstawiono w tab. 13.

Tabela 13. Struktura gruntów w Gminie Nidzica

Wyszczególnienie	Rodzaje gruntów na terenie Gminy Nidzica					Pozostałe grunty i nieużytki
	Użytki rolne – powierzchnia użytków rolnych					
	Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Sady	Ogółem	
Powierzchnia [ha]	12 518	1 303	1 059	31	14 911	3 487
Powierzchnia Gminy Nidzica [ha]	37 879					

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane>

Pokrywą glebową Gminy tworzą przede wszystkim kompleksy gleb bielcowych, rdzawych i brunatnych, które zostały wytworzone na bazie piasków, piasków słabo gliniastych i gliniastych.

Na zdecydowanie mniejszych powierzchniach przede wszystkim w obniżeniach terenu, w sąsiedztwie małych cieków, czy też w dolinach rzek Wkry i Omulew, występują gleby hydrogeniczne (gleby torfowe, torfowo-murszowe, torfowo-mułowe i murszaste).

Gleby występujące na obszarze gminy w większości zaklasyfikowane zostały do średnich i niższych klas bonitacyjnych (klasa IV i V). Gleby klas I i II w ogóle nie występują, a gleby klasy III w bardzo małej ilości.

Od jakości gleb występujących na terenie Gminy uzależniona jest struktura gatunkowa upraw. Znaczący udział w produkcji rolnej mają uprawy o mniejszych wymaganiach glebowo-wodnych - żyto,

mieszanki zbożowe, pszenżyto, kukurydza i ziemniaki. Gleby występujące na terenie gminy sprzyjają również uprawie roślin na cele energetyczne np. wierzby energetycznej, która ma stosunkowo niskie wymagania glebowe. Może być uprawiana zarówno na glebach użytkowanych rolniczo jak i na nieużytkach np. można nimi obsadzić łąki, skarpy, niecki.

Bezpośredni wpływ na rodzaj upraw prócz jakości gleb ma również produkcja zwierzęca prowadzona na terenie gminy. Część uzyskanych plonów jest wykorzystywana jako pasze. Dominującym kierunkiem produkcji zwierzęcej na terenie gminy jest tucz trzody chlewnej, hodowla bydła oraz drobiu.

Na obszarze gminy Nidzica występują ogólnie średnie i słabe gleby, podatne na degradację. Czynnikiem wpływającym na degradację gleb jest między innymi intensywne użytkowanie rolnicze. Na terenie gminy w strukturze użytkowania użytki rolne zajmują przeszło 40 % całkowitej powierzchni gminy. Jakość gleb jest więc bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój rolnictwa, warunkującym wysokość i jakość uzyskiwanych plonów. W celu przeciwdziałania degradacji konieczne jest uwzględnienie stopniowej zmiany struktury użytkowania gleb. Na terenie gminy Nidzica (na glebach bardzo słabych), powinna ona postępować w kierunku ograniczania pól uprawnych na rzecz lasów i użytków zielonych, które najlepiej chronią glebę.

Gleby na terenie gminy Nidzica są nieco nadmiernie zakwaszone, przy czym jest to cecha związana częściowo z charakterem skał macierzystych i przebiegiem procesu glebotwórczego. Na zakwaszenie gleb wpływ mają również związki siarki i azotu z atmosfery, kwaśne nawozy sztuczne oraz naturalne. W związku z występującym zakwaszeniem, gleby wymagają wapnowania.

Zanieczyszczenie gleb

Gleby występujące na obszarze powiatu nidzickiego w większości zaklasyfikowane zostały do średnich i niższych klas bonitacyjnych. Największe obszary gleb należących do klas bonitacyjnych (III a i III b) znajdują się w gminie Nidzica.

W latach 2013-2016 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Olsztynie przeprowadziła analizy fizyko-chemiczne gleb w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. Gleby o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym koncentrowały się m.in. w powiecie nidzickim (50%). Wzrost zakwaszenia gleb jest jedynym ze wskaźników ich chemicznej degradacji.

Należy podkreślić, że średni procent udziału gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w powiecie nidzickim jest wyższy od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego o 13 punktów procentowych, dlatego też problem ten w powiecie jest szczególnie ważny.

Nadmierne zakwaszenie gleb jest czynnikiem zmniejszającym efektywność stosowania większości zabiegów agrotechnicznych, a zwłaszcza nawożenia mineralnego oraz przyczynia się do ograniczenia plonów. Oprócz tego obserwuje się wtórne skutki zakwaszenia gleby, do których należy zmniejszenie trwałości wiązań pakietów minerałów, rozpad makrokrystalicznej struktury wtórnych minerałów ilastych, zmniejszenie zdolności sorpcyjnej, a przede wszystkim pojawienie się dużych ilości glinu i manganu toksycznego dla roślin. Główną przyczyną tego stanu jest umiarkowany klimat z przewagą opadów nad parowaniem, w wyniku czego kationy zasadowe, głównie magnez (Mg^{2+}) i wapń (Ca^{2+}), przemieszczane są w głąb gleby. Również duży wpływ na zakwaszenie mają rośliny, które zubożają glebę pobierając z niej niezbędne do wzrostu i rozwoju pierwiastki, w tym kationy zasadowe (Ca^{2+} i Mg^{2+}). Oprócz czynników naturalnych nie mniej ważne są tzw. czynniki antropogeniczne, do których należą: stosowanie nawozów (szczególnie azotowych typu amonowego i nawozów potasowych), zanieczyszczenie powietrza, zwłaszcza związkami siarki i azotu (w postaci kwaśnych opadów mokrych lub suchych). Szczególną rolę w procesie zakwaszenia odgrywa niedostawienie dawek nawozów fizjologicznie kwaśnych do faktycznych potrzeb nawozowych roślin.

Znaczny (ponad 50%) udział gleb o wysokiej i bardzo wysokiej zawartości fosforu przyswajalnego występuje w powiecie nidzickim. Najwięcej azotu mineralnego wykryto w glebach m.in. powiatu nidzickiego.

Zabiegiem ograniczającym niepożądane skutki zakwaszenia gleb jest wapnowanie. Naturalna zasobność gleb uprawnych w składniki pokarmowe nie zabezpiecza w pełni potrzeb pokarmowych roślin.

Brak odpowiedniej ilości składników w formach przystępnych w środowisku bytowania roślin wpływa na spadek plonów oraz obniżenie ich wartości biologicznej. Konsekwencją zbyt niskiej zasobności gleb w składniki pokarmowe w stosunku do potrzeb pokarmowych roślin jest spadek żyzności gleby, wynikający z wyczerpania jej ze składników pokarmowych. Składniki pokarmowe roślin występują w glebie w różnych formach i ilościach. Z rolniczego punktu widzenia, czyli żywienia roślin, najważniejszą grupę stanowią formy przyswajalne, na które składają się ilości pierwiastka znajdujące się w roztworze glebowym, kompleksie sorpcyjnym oraz występujące w formie słabiej rozpuszczalnych soli. O ich pobraniu decyduje wiele czynników, z których najważniejsze, to wiek i gatunek rośliny, wilgotność i napowietrzenie gleby, odczyn, stosunki jonowe, a także temperatura i nasłonecznienie.

Do najważniejszych makroelementów mających największy wpływ na jakość i wysokość plonów oprócz azotu należy wymienić fosfor, potas i magnez. Obecnie określenie obok odczynu zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest podstawowym elementem oceny stanu żyzności gleb mającej na celu prowadzenie racjonalnego nawożenia tymi składnikami. Nawozić powinno się tymi składnikami, których w glebie brakuje. Stąd też nieuzasadnione jest stosowanie nawożenia bez znajomości zasobności gleby w przyswajalne składniki pokarmowe. Nawozy mineralne jako jeden z głównych środków do produkcji rolnej powinny być stosowane racjonalnie, tzn. w takich ilościach i w taki sposób, aby zapewnić uprawianym roślinom określoną ilość składników pokarmowych w odpowiednim czasie, uzyskując przy tym możliwie największy efekt i nie stanowić zagrożenia dla środowiska naturalnego.

Wśród nawozów sztucznych zużywanych na terenie powiatu nidzickiego dominują nawozy mineralne, azotowe i potasowe. W mniejszym stopniu fosforowe i wapniowe.

Szansą na ochronę jakości gleb w obrębie powiatu, ale także i innych komponentów środowiska z nią powiązanych jest rozwój rolnictwa ekologicznego. Rolnictwo ekologiczne (biologiczne, organiczne lub biodynamiczne), definiuje się jako system gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstwa. Produkcja prowadzona metodami ekologicznymi, to sposób uzyskania produktu, w którym zastosowano w możliwie największym stopniu naturalne metody produkcji, sprzyjające zachowaniu równowagi przyrodniczej. Zgodnie z tą zasadą powinny być prowadzone wszystkie rodzaje i etapy produkcji, zarówno roślinnej, chowu i hodowli zwierząt, produktów akwakultury, jak również przetwórstwa. Rolnictwo ekologiczne stanowi system wpływający pozytywnie na środowisko naturalne, co przyczynia się do osiągania szeroko rozumianych korzyści rolno-środowiskowych, a w tym trwałej żyzności gleb oraz zdrowotności roślin i zwierząt. Produkcja ekologiczna opiera się w szczególności na stosowaniu prawidłowego płodozmianu i innych naturalnych metod utrzymania lub podwyższania biologicznej aktywności i żyzności gleb oraz doboru gatunków i odmian roślin oraz gatunków i ras zwierząt, z uwzględnieniem ich naturalnej odporności na choroby. Jednocześnie wdrażanie rolnictwa ekologicznego można uznać za działania adaptacyjne do zmian klimatu.

Istotnym elementem przy ochronie gleb, ale także i innych komponentów środowiska naturalnego może być uprawa roślin energetycznych na glebach marginalnych.

Ważnym elementem w zakresie ochrony tego komponentu jest prowadzona na szeroką skalę edukacja ekologiczna, szczególnie w zakresie rolnictwa ekologicznego sprzyjającego ochronie ziemi. Działalność w tym zakresie prowadzi w większości Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Nidzicy. Systematycznie organizowane są szkolenia, konferencje, targi, wystawy itp. Zakresem swym obejmują one m.in. działania związane z właściwie prowadzonym nawożeniem upraw, wprowadzaniu wielogatunkowego płodozmianu, stosowaniu poplonów: wsiewek, poplonów ścierniskowych i ozimych, zakładaniu pasów zadrzewień i nasadzeń śródpolnych, utrzymaniu w należyтым stanie gruntów ugorowanych i odłogowanych, wdrażaniu zasad dobrej praktyki rolniczej, zabranianiu wypalania roślinności na łąkach, pastwiskach, nieużytkach rolnych, rowach, ścierniskach, trzcinowiskach i szuwarach, wdrażaniem programów rolnośrodowiskowych.

Ochrona zasobów kopalin

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. na terenie Gminy Nidzica znajduje się 36 złóż kopalin, z których 7 jest eksploatowanych (tab. 14).

Tabela 14. Charakterystyka złóż kopalin na terenie Gminy Nidzica

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
		Bilansowe geologiczne	Poza bilansowe	
Piaski i żwiry [tys. Mg]				
Bolejny*	R	7 534	-	-
Kanigowo	Z	77	-	-
Kanigowo III*	E	1 057	867	3
Kanigowo IV	T	31	-	-
Kanigowo V	T	125	-	-
Kanigowo VI*	T	327	-	-
Kanigowo VII	E	9 246	-	222
Kanigowo IX*	Z	311	-	-
Kanigowo VIII	R	2 584	-	-
Kanigowo X*	R	405	-	-
Kanigowo XI	R	1 034	-	-
Kanigowo XII	E	475	-	14
Kanigowo XIII	R	194	-	-
Kanigowo XIV	R	354	-	-
Nidzica	Z	734	-	-
Olszewko*	Z	3	-	-
Olszewko I	T	331	-	-
Olszewko	T	357	-	-
Olszewko I	R	1 172	-	-
Olszewko II	E	223	-	3
Pawliki	E	598	-	144
Piątki*	E	100	-	9
Szerokopaś III	R	2 964	-	-
Szerokopaś IV	Z	2 514	-	-
Tatary*	T	193	-	-
Waszulki II	R	1 834	1 492	-
Waszulki III	T	2 572	2 130	-
Wietrzychowo	R	15 979	-	-
Wietrzychowo dz. 35	R	362	-	-
Wietrzychowo I	R	387	-	-
Załuski*	T	1 958	1 558	-
Torfy [tys. m³]				
Frącnowo	R	27,29	27,29	-
Malinowo III	R	34,70	-	-
Nibork II	E	122,65	107,52	17,37
Nibork II 1	R	22,69	-	-
Kreda [tys. Mg]				
Malinowo – Pole II	Z	1 006	-	-

Źródło: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2019 r.

Wyjaśnienie: E - złożo eksploatowane, P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie, R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, T - złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo, Z - złożo, z którego wydobywanie zostało zaniechane, * - złoża zawierające piasek ze żwirem

Wody podziemne będące kopalinami

Na terenie Gminy znajdują się udokumentowane geologiczne zasoby wód leczniczych zmineralizowanych i wód termalnych tj.:

- Nidzica IG-1 – inne wody zmineralizowane i swoiste – chlorkowa, mineralizacja 30 g/dm³, wydajność 2 m³/h.

Wg regionalizacji hydrogeologicznej wód leczniczych, wody podziemne zaliczają się do prowincji platformy prekambryjskiej regionu wyniesienia mazurkosuwłaskiego (III).

Analiza SWOT

Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zakończona prace związane z eksploatacją części złóż ✓ Wapnowanie gleb 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Duży stopień zakwaszenia gleb ✓ Możliwość lokalnej – niekontrolowanej eksploatacji surowców ✓ Niewystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie wszystkich potrzebnych prac rekultywacyjnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Możliwość dofinansowania badań i wapnowania gleb ✓ Prowadzenie rekultywacji i rewitalizacji terenów zdegradowanych ✓ Rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji złóż kopalin ✓ Prace badawcze Państwowego Instytutu Geologicznego gwarantujące odpowiednie rozpoznanie terenu 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nielegalne wydobycie kopalin ✓ Przekształcenie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych

5.7. Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym

Od 01 lipca 2013 r. obowiązek odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych przejęły wszystkie gminy, w tym Nidzica. Gmina należy do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”, który przyjął organizację i prowadzenie systemu.

Odbiera on odpady z nieruchomości zamieszkałych oraz z nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a znajdują się domki letniskowe lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” został powołany w 1997 r. na mocy Uchwał Rad pięciu gmin i został zarejestrowany 24 lutego 1998 r. w rejestrze związków międzygminnych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pod pozycją Nr 176. Związek działa na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz Statutu Związku. Członkami Związku są gminy powiatu Działdowskiego, Nidzickiego i części ławskiego i nowomiejskiego. Aktualnie jego członkami są: gmina miejska Działdowo, gmina miejsko-wiejska Lidzbark, gmina miejska Lubawa, gmina miejsko-wiejska Nidzica oraz gminy: Działdowo, Łowo-Osada, Płońnica, Rybno, Kozłowo, Janowiec Kościelny, Janowo, Grodziczno. Związek realizuje działania w zakresie ekologii i ochrony środowiska przy wykorzystaniu środków własnych i pozyskanych funduszy zewnętrznych.

Łączna ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Miasta i Gminy Nidzica w latach 2018-2019 na nieruchomościach zamieszkałych i nieruchomościach, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a znajdują się domki letniskowe lub domki wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe wynosiła 5 906,02 Mg/rok, w tym odpadów segregowanych 2 165,33 Mg/rok. Masa wytworzonych odpadów komunalnych w 2019 r. przez jednego mieszkańca wynosiła 281 kg/M/rok.

Ilości odebranych odpadów komunalnych w gminie wg GUS w latach 2018-2019 przedstawiono w tab. 15, a ilości odpadów zebranych selektywnie w tab. 16.

Tabela 15. Odpady komunalne odebrane w 2018 i w 2019 r. w Gminie Nidzica

Lp.	Odpady z nieruchomości zamieszkałych						Odpady komunalne z nieruchomości niezamieszkałych	
	Odpady komunalne łącznie		Odpady niesegregowane (zmieszane)		Odpady zebrane selektywnie „u źródła”			
	2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.
	[Mg/rok]		[Mg/rok]		[Mg/rok]		[Mg/rok]	
1.	5 675,34	5 906,02	3 638,36	3 740,69	2 036,98	2 165,33	1 407,84	1 105,82

Źródło: GUS (<http://www.stat.gov.pl/BDL>)

Tabela 16. Odpady komunalne odebrane selektywnie w 2018 i w 2019 r. w Gminie Nidzica [Mg/rok]

Frakcja	Rok	Masa [Mg/rok]
Papier i tektura	2018	118,36
	2019	100,52
Szkło	2018	309,42
	2019	333,06
Tworzywa sztuczne	2018	256,74
	2019	350,58
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	2018	14,64
	2019	18,38
Wielkogabarytowe	2018	168,94
	2019	216,02
Biodegradowalne	2018	704,26
	2019	666,32
Baterie i akumulatory	2018	0,10
	2019	0,00
Baterie i akumulatory niebezpieczne	2018	0,07
	2019	0,00
Pozostałe	2018	464,52
	2019	480,35

Źródło: GUS (<http://www.stat.gov.pl/BDL>)

Ilość i rodzaj odpadów komunalnych w 2019 r. z terenu Miasta i Gminy Nidzica na podstawie informacji pozyskanych z Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna” przedstawia się następująco (tab. 17).

Tabela 17. Ilości i rodzaje odpadów komunalnych odebranych z terenu Miasta i Gminy Nidzica w 2019 r.

Lp.	Rodzaj odpadów	Kod odpadu	Masa [Mg/rok]
1.	Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	2,80
2.	Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	0,22
3.	Zużyte opony	16 01 03	15,62
4.	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione 16 02 09 do 16 02 13	16 02 14	0,80

5.	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	17 01 01	5,56
6.	Gruz ceglany	17 01 02	0,20
7.	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	17 09 04	6,06
8.	Papier i tektura	20 01 01	100,52
9.	Szkło	20 01 02	333,06
10.	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 02 23 i 20 01 35	20 01 36	18,38
11.	Tworzywa sztuczne	20 01 39	350,58
12.	Metale	20 01 40	0,10
13.	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	20 03 01	3 767,87
14.	Odpady z czyszczenia ulic i placów	20 03 03	0,60
15.	Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	218,34
16.	Odpady ulegające biodegradacji	20 02 01	666,32
17.	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny – popiół z palenisk domowych	20 01 99	707,12

Źródło: Dane pozyskane z Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”

Poziomy odzysku

Gminy są zobowiązane do osiągnięcia do dnia 31 grudnia 2020 r. odpowiednich poziomów:

- w odniesieniu do odpadów komunalnych w postaci papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – recyklingu i przygotowania do ponownego użycia w wysokości co najmniej 50% wagowo;
- w odniesieniu do odpadów budowlanych i rozbiórkowych (innych niż niebezpieczne) – recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku w wysokości co najmniej 70% wagowo.

Obowiązkiem gmin jest również ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:

- do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Do poziomów określonych w ustawie gminy dochodzić mają stopniowo.

Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w 2018 r. osiągnął poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości 38,16%.

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania wyniósł: 7,66%.

Poziom przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniósł 235,07%.

W 2019 r. osiągnięto poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości 40,55%.

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania wyniósł 8,70%, natomiast poziom przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniósł 273,05%.

Odpady zawierające azbest

Gmina Nidzica posiada *Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Nidzica na lata 2011-2032*, który na bieżąco jest realizowany. Z Programu wynika, iż całkowita ilość zinwentaryzowanego azbestu na terenie Miasta i Gminy Nidzica wynosi 156 148,92 m².

Dane o wyrobach zawierających azbest gromadzone są w Bazie Azbestowej prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju. Od 2009 r. w kraju realizowany jest Program Oczyszczania Kraju z Azbestu. Wszystkie wyroby zawierające azbest mają zostać całkowicie usunięte do końca 2032 r.

Dane z inwentaryzacji wprowadzane do Bazy pochodzą od właścicieli i użytkowników nieruchomości, na których są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Aktualne dane z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest są podstawą do ubiegania się o środki finansowe na ich usuwanie.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej na terenie Gminy Nidzica zinwentaryzowano ponad 3 tys. Mg wyrobów zawierających azbest. Ilość wyrobów została zestawiona w tab. 18.

Gmina wprowadziła dofinansowanie dla mieszkańców do usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Tabela 18. Ilość wyrobów zawierających azbest w Gminie Nidzica

Lp.	Ilość zinwentaryzowana [Mg]	Ilość unieszkodliwiona [Mg]	Ilość pozostała do unieszkodliwienia [Mg]
1.	3 047,52	298,275	2 749,245

Źródło: Baza Azbestowa, <https://bazaazbestowa.gov.pl>, dostęp dnia 18.09.2020 r.

Zapobieganie powstawaniu odpadów

W celu zapobiegania powstawaniu odpadów w Gminie Nidzica powinny być podejmowane następujące działania:

- robienie przemyślanych zakupów, w celu uniknięcia wyrzucania przeterminowanych produktów,
- przekazywanie nadmiaru produktów żywnościowych przydatnych do spożycia osobom potrzebującym,
- przekazywanie niepotrzebnej odzieży odpowiednim organizacjom, punktom zbierania lub bezpośrednio innym osobom,
- przekazywanie niepotrzebnych mebli do użytkowania innym osobom,
- używanie toreb wielokrotnego użytku, w celu uniknięcia wytwarzania odpadów z tworzyw sztucznych (reklamówki jednorazowego użytku),
- stosowanie opakowań wielokrotnego użytku i opakowań zwrotnych,
- korzystanie z korespondencji elektronicznej (pisma, faktury, wyciągi bankowe) zamiast poczty tradycyjnej,
- stosowanie akumulatorów zamiast jednorazowych baterii,
- kompostowanie odpadów spożywczych i zielonych.

Analiza SWOT

Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym

Mocne strony

- ✓ Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów
- ✓ Dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest
- ✓ Prowadzenie edukacji ekologicznej

Słabe strony

- ✓ Użytkowanie wyrobów zawierających azbest
- ✓ Brak świadomości niektórych mieszkańców jak postępować z odpadami

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dalsze rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych ✓ Stale wzrastająca świadomość społeczna ✓ Możliwość wspierania projektów pro-środowiskowych przez programy i fundusze Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ryzyko niespełnienia poziomów odzysku odpadów komunalnych narzuconych przepisami prawa ✓ Brak funduszy na inwestycje ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz ✓ Nielegalne składowanie odpadów i oszustwa w branży odpadowej

5.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu

Obszary prawnie chronione na terenie Gminy Nidzica zajmują powierzchnię 26 549,30 ha. W tab. 19 zestawiono powierzchnie poszczególnych form ochrony przyrody z terenu gminy (wg GUS, stan na 31.12.2019 r.).

Tabela 19. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Nidzica

Wyszczególnienie	Powiat tarnogórski
Ogółem obszary prawnie chronione ogółem [ha]	26 549,30
Rezerwaty przyrody [ha]	224,95
Obszary chronionego krajobrazu razem [ha]	26 549,30
Rezerwaty i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu [ha]	224,95
Liczba pomników przyrody [szt.]	15

Źródło: GUS (<http://www.stat.gov.pl/BDL>)

Na terenie gminy Nidzica obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi objęto następującymi formami ochrony:

Rezerwaty przyrody

Rezerwaty przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Na terenie gminy Nidzica zlokalizowane są 4 rezerwaty przyrody:

- **„Rezerwat Jezioro Orłowo Małe”** - został utworzony w roku 1958 na obszarze 4,50 ha. Jest rezerwatem faunistycznym służącym ochronie żółwia błotnego. Obejmuje on jezioro Orłowo Małe stanowiące odnogę jeziora Orłowo Duże i jest zanikającym zbiornikiem wodnym o głębokości około 2 m z mulistym dnem. Brzegi jeziora porasta szeroki pas oczeretów. Rezerwat otacza las iglasty porastający pagórkowaty teren. Błotne i wodne środowisko jeziora stwarza doskonałe warunki do egzystencji żółwia błotnego.
- **Rezerwat „Źródła Rzeki Łyny im. Prof. Romana Kobendzy”** – (rezerwat krajobrazowy) został utworzony w roku 1959 na obszarze 120,54 ha. Głównym celem założenia rezerwatu było zachowanie obszaru źródłiskowego Łyny oraz ochrona wstecznej erozji źródłiskowej. Teren rezerwatu to głównie lasy mieszane.
- **Rezerwat „Koniuszanka I”** – (rezerwat przyrody nieożywionej) został utworzony w roku 1978 na obszarze 24,05 ha, w celu zachowania i ochrony zjawiska sufozji na sandrze obserwowanym na strumieniu Koniuszanka, który koło osady Rakarnia zanika, by "wy płynąć" ponownie 2 km dalej ze źródeł wysiękowych. Szlak cieku podziemnego znaczą osuwiska, tzw. leje sufozyjne.

- **Rezerwat „Koniuszanka II”** – (rezerwat florystyczny) położony około 1,5 km na północ od jeziora Koniuszyn. Został utworzony w roku 1978 na obszarze 64,55 ha. Utworzony został dla ochrony malowniczego przełomowego docinka rzeki Koniuszanka, od której wziął swą nazwę, a także lasów występujących na terenie kompleksu. Rośliny występujące na terenie rezerwatu: dąb szypułkowy, grab pospolity, brzoza brodawkowata, świerk pospolity, sosna zwyczajna. Zwierzęta występujące na terenie rezerwatu: kruk, orzechówka, dzięcioł czarny, bóbr.

Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Cześć obszaru gminy Nidzica znajduje się w granicach obszarów chronionego krajobrazu, którymi są:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej** – o powierzchni całkowitej 131 444,3 ha – obejmuje całą północno-wschodnią i środkową część obszaru gminy Nidzica.
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki** – o powierzchni całkowitej 8 391,9 ha – obejmuje na terenie gminy rozciągnięty południkowo pas terenu wzdłuż doliny Nidy (od Dobrzynia na północ do granic gminy na południu). Na wysokości miasta biegnie wysoczyzną, po zachodniej stronie miasta.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Nidzica ustanowiono 14 pomników przyrody. Są to pojedyncze okazałe drzewa, głązy oraz formy geomorfologiczne. Zestawienie pomników przyrody przedstawiono w tab. 20.

Tabela 20. Zestawienie pomników przyrody na terenie gminy Nidzica

Nr ew.	Obiekt	Obwód [cm]	Wysokość [m]	Lokalizacja
59	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	490	23	m. Nidzica, podzamcze
62	grupa dwóch dębów szypułkowych <i>Quercus robur</i>	509	12	L-ctwo Wikno oddz. 171p (1964), nad jez. Omulew;
		408	35	
63	Grupa dwunastu dębów szypułkowych <i>Quercus robur</i> – 12 szt.	660	26	L-ctwo Jedwabno, oddz. 229c,g,h,j (1964)
		443	23	
		531	30	
		537	23	
		509	5	
		575	24	
		515	26	
		540	4	
		496	4	
		525	22	
		641	10	
556	25			
290	głąz narzutowy	-	-	L-ctwo Napiwoda oddz 331o (1964)Szczyno oddz. 147c, przy drodze Lipowiec-Zabiele
291	głąz narzutowy	-	-	Między Napiwodą i Bartoszkami
328	głąz narzutowy	-	-	L-ctwo Napiwoda oddz. 38a (1964)
395	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	412	23	Napiwoda 56, posesja p. J. Wiśniewskiej
493	grupa dwóch dębów szypułkowych <i>Quercus robur</i> – 2 szt.	506	23	N-ctwo Jedwabno, między jez. Trzcinowym a byłą leśniczówką Debowo Kępa, oddz. 52b
494	Pastwisko z grupą ok. 40	201	-	N-ctwo Nidzica ok. 3 ha pastwiska k.

	jałowców pospolitych <i>Juniperus communis</i> – ok. 40 szt.			Koniuszyna, oddz. 246h
529	grupa dwóch dębów szypułkowych <i>Quercus robur</i> – 2 szt.	559 449	27 28	N-koło Bojen, oddz. 348 oddz. 206d od strony oddz. 193
558	3 leje sufozyjne (widoczne 4 leje)	-	-	Na południe od Wólki Orłowskiej
819	Klon pospolity <i>Acer platanoides</i>	405	20	N-ctwo Nidzica, m. Orłowo przy drodze Orłowo-Brzeźno łyńskie, 450 m od leśniczówki
820	Klon pospolity <i>Acer platanoides</i>	462	20	N-ctwo Nidzica, m. Orłowo przy drodze Orłowo-Brzeźno łyńskie, 70 m NE od pomnika nr 819
878	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Hubert”	459	26	N-ctwo Olsztynek, m. Maliowo oddz. 415g, 100 m na W od toru PKP Olsztyn – Nidzica

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>, dostęp dnia 03.09.2020 r.

Obszary Natura 2000

Część północno-wschodnia obszaru gminy Nidzica objęta jest prawnymi formami ochrony przyrody ze względu na walory środowiska o znaczeniu europejskim tj.:

- **Obszar Specjalnej Ochrony - Puszcza Napiwodzko - Ramucka (PLB 280007)** utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska,
- **Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Ostoja Napiwodzko – Ramucka (PLH 280052)** zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej.

Celem wyznaczenia ostoi jest Ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w niepogorszonym stanie. Powierzchnia ostoi wynosi 116 604,7 ha. Na jej terenie występuje co najmniej 35 gatunków ptaków z Dyrektywy Ptasiej oraz 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk, bielik, błotniak zbożowy, bocian czarny, cietrzew, kania czarna, kania ruda, kraska, muchołówka biało szyja, orlik krzykliwy, puchacz, rybitwa rzeczna, rybołów i trzmieljad. W większej liczbie występują: bocian biały, błotniak stawowy, derkacz, żuraw i zimorodek.

Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty Ostoja Napiwodzko-Ramucka obejmuje na obszarze gminy Nidzica tereny położone także w jej części północnej – lasy obejmujące miejscowości Bolejny i Żelazno oraz pas leśny od miejscowości Łyna wzdłuż rzeki Łyna do granicy Trzciny. Część granic projektowanej Ostoi Napiwodzko – Ramuckiej, na terenie gminy zawiera się w granicach ostoi ptasiej Puszcza Napiwodzko – Ramucka. Powierzchnia całego obszaru to 3 261,2 ha. W pokryciu terenu dominują lasy oraz wody i siedliska wilgotne. Rosną tu przede wszystkim bory sosnowe. Z siedlisk wymienionych w Dyrektywie dominują starorzecza i naturalne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami Nympheloi i Potamion, grąd środkowoeuropejski i naturalne zbiorniki wodne. Ssaki występujące to: bóbr europejski, mopek, wilk i wydra.

5.8.1. Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Nidzica wynosi 20 247,27 ha, co stanowi 51,9% ogólnej powierzchni Gminy (wg GUS, stan na 31.12.2019 r.). Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wskaźnik zalesienia w 2020 r. powinien wynosić 30%, a po 2050 r. 33%. Gmina Nidzica spełnia zatem wymóg KPZL zarówno na 2020 r. jak i na 2050 r. Leśnictwo wszystkich form własności (wg GUS stan na 31.12.2019 r.) przedstawiono w tab. 21.

Tabela 21. Leśnictwo wszystkich form własności w Gminie Nidzica w 2019 r.

Lp.	Leśnictwo wszystkich form własności	Wielkość powierzchni [ha]
1.	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem	20 247,27
2.	Grunty leśne publiczne ogółem	19 768,17
3.	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	19 764,40
4.	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	19 757,44
5.	Grunty leśne prywatne	479,10

Źródło: GUS (<http://www.stat.gov.pl/BDL>)

Lasy gminy Nidzica zaliczane są do dwóch krain przyrodniczo -leśnych. Lasy południowej części gminy (nieduży fragment) znajdują się w granicach IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej, a lasy północnej części w granicach Krainy Mazursko-Podlaskiej.

Organami wykonawczymi w realizacji zadań związanych z zarządem nad lasami są Dyrektorzy Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych. Podstawową jednostką organizacyjną w strukturze zarządzania Lasów Państwowych jest Nadleśnictwo, którym kieruje Nadleśniczy.

Lasy gminy Nidzica położone są na terenach objętych zarządem 3 Nadleśnictw i są to Nadleśnictwa:

- Nadleśnictwo Nidzica,
- Nadleśnictwo Jedwabno,
- Nadleśnictwo Olsztynek.

Lasy występują w jednym zwartym kompleksie Puszcza Napiwodzko-Ramucka oraz oddzielonych od siebie kompleksach, słabo zróżnicowanych pod względem siedliskowym i gatunkowym. Najsilniej zalesiona jest północno - wschodnia część gminy Nidzica.

Lasy w obrębie granic gminy tworzą jeden zwarty kompleks leśny i jest nim Puszcza Napiwodzko-Ramucka, która wraz z innymi mniejszymi powierzchniami leśnymi, rzekami, jeziorami oraz torfowiskami tworzą tzw. korytarze ekologiczne, dające między innymi możliwość migracji zwierząt.

Dominującym typem siedlisk w lasach występujących na terenie gminy Nidzica są bory świeże, bory mieszane świeże oraz lasy mieszane świeże. Pozostałe typy siedliskowe to między innymi: lasy świeże, olchowe, lasy mieszane wilgotne.

Na terenie poszczególnych Nadleśnictw część lasów została uznana jako lasy ochronne. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów w gminie Nidzica w sposób zasadniczy wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz o specjalnym znaczeniu społecznym, ochronę wód powierzchniowych oraz głębinowych.

Właściwa gospodarka leśna pozwala lasom istniejącym na terenie gminy Nidzica na spełnianie (w sposób naturalny lub też w wyniku działalności człowieka) różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: produkcyjną i pozaprodukcyjną.

Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu, polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. W konsekwencji prowadzi to do uzyskiwania dochodów.

Do funkcji pozaprodukcyjnych należy zaliczyć między innymi funkcje ekologiczne (ochronne) oraz funkcje społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie klimatu, skład atmosfery, regulację obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją

i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego bardzo dużej liczby gatunków i ekosystemów, a także różnorodności krajobrazu. Z kolei funkcje społeczne lasu kształtują korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa, zapewniają rozwój kultury, nauki i edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Potwierdzeniem funkcji pozaprodukcyjnych lasów w gminie Nidzica jest występowanie na ich terenie lasów ochronnych, planowanego parku krajobrazowego, rezerwatów i pomników przyrody, miejsca o znaczeniu historycznym i kulturowym.

Analiza SWOT

Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	
Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Występowanie obszarów cennych przyrodniczo i objętych ochroną prawną ✓ Bardzo wysoki wskaźnik lesistości ✓ Prowadzenie edukacji ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Narażenie form ochrony przyrody na akty wandalizmu ✓ Oddziaływanie gazów i pyłów na stan drzewostanu ✓ Dewastacja lasów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczeństwa ✓ Możliwość wspierania projektów pro-środowiskowych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii prośrodowiskowej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niewystarczające akcje informacyjne ✓ Zmiany klimatu, jako jeden z czynników mogących prowadzić do obniżenia różnorodności biologicznej oraz zwiększenia zagrożenia dla lasów ✓ Ryzyko wystąpienia chorób, występowanie szkodników ✓ Zagrożenia pożarowe ✓ Brak funduszy na inwestycje ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz

5.9. Zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Istotne zagrożenie dla środowiska stanowić mogą przede wszystkim zakłady stosujące w procesie technologicznym różnorodne związki chemiczne mogące stwarzać potencjalne zagrożenie dla otaczających obszarów. Zakłady te zostały wytypowane przez GIOŚ jako potencjalnie niebezpieczne i wprowadzone do bazy potencjalnych sprawców. Baza ta jest na bieżąco uzupełniana o dane gromadzone w trakcie kontroli potencjalnych sprawców. Corocznie jest ona przesyłana do rejestru centralnego, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Przeciwdziałania Poważnym Awariom. Wykaz zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. znajduje się na stronie internetowej: <http://www.gios.gov.pl/pl/powazne-awarie>.

Na terenie Gminy Nidzica zlokalizowany jest jeden zakład zwiększonego ryzyka, który figuruje w centralnym rejestrze zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej tj.

- BLU-GAZ S.C., Agnieszka Struś, Ireneusz Młyński, ul. Przemysłowa 3, 13-100 Nidzica.

Ze względu na małą ilość zakładów przemysłowych na terenie gminy, istnieje niewielkie ryzyko zagrożenia wystąpieniem awarii przemysłowej. Zakłady, które użytkują substancje chemiczne na omawianym terenie stanowią jedynie zagrożenie lokalne. Zagrożenia takie mogą powstać w związku z awarią danej instalacji i uwolnienia substancji chemicznych.

Zagrożenie dla środowiska na Gminy Nidzica może wynikać z transportu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych, w postaci toksycznych środków przemysłowych

i niebezpiecznych substancji chemicznych, w tym paliw płynnych. Może dojść do wypadków kolejowych i drogowych z udziałem cystern i autocystern przewożących materiały niebezpieczne. Zdarzenia takie charakteryzują się specyficznymi cechami tj. niepewność ich wystąpienia, złożoność przyczyn, różnorodność skutków i indywidualny, niepowtarzalny przebieg. Do najważniejszych odcinków szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy należy droga krajowa Nr 7 i drogi wojewódzkie. Zagrożenie stanowi również transport materiałów niebezpiecznych koleją na odcinku z Olsztyna przez Nidzicę do Warszawy.

Z substancji niebezpiecznych, na terenie całego powiatu nidzickiego najczęściej przewożone są: amoniak, dwutlenek siarki, produkty ropopochodne – benzyna, oleje napędowe, gaz propan-butan, kwasy i zasady.

Dla zwiększenia nadzoru przestrzegania przepisów w zakresie drogowego przewozu materiałów niebezpiecznych prowadzone są akcje kontroli tych przewozów koordynowane przez Policję, przy udziale Państwowej Straży Pożarnej, Inspekcji Transportu Drogowego i Inspekcji Ochrony Środowiska.

Do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązani są zarówno prowadzący zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, jak i dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracyjne.

W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej bardzo ważna jest prawidłowa lokalizacja nowych obiektów, które mogą oddziaływać na środowisko oraz wyznaczenie stref i ochrona terenu. Istotne są także kontrole potencjalnych sprawców awarii.

Analiza SWOT

Zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prowadzenie działalności inspekcyjnej podmiotów o ryzyku wystąpienia awarii ✓ Brak wystąpienia awarii w ZZR od wielu lat ✓ Prowadzenie akcji szkoleniowych na wypadek wystąpienia awarii 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Występowanie zakładu o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej ✓ Przewóz substancji niebezpiecznych szlakami komunikacyjnymi i kolejowym ✓ Niemożność przewidzenia zdarzeń mających znamiona poważnych awarii
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczeństwa ✓ Działania GIOŚ i odpowiedzialność sprawców za awarie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Możliwość wystąpienia awarii ✓ Narastający ruch samochodów przewożących materiały niebezpieczne

5.10. Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Programu Ochrony Środowiska. Świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Dlatego też konieczne jest zapewnienie mieszkańcom powiatu szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a także o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska.

Droga do racjonalnego gospodarowania środowiskiem i jego zasobami naturalnymi prowadzi przede wszystkim przez świadomość ekologiczną mieszkańców.

Kierunki edukacji w Polsce wyznacza Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”. Wskazuje ona na konieczność włączania treści dotyczących ochrony środowiska do programów edukacji formalnej, a także wspierania programów edukacji nieformalnej.

Edukację ekologiczną najłatwiej jest prowadzić wśród dzieci i młodzieży w trakcie zajęć szkolnych. Bardzo ważne są wówczas zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawioną problematyką, co pomaga wykształcić u niego umiejętność wnikliwej obserwacji, spostrzegawczości, kojarzenia i wyciągania odpowiednich wniosków. Należy także uwrażliwić dzieci i młodzież szkolną na zaistniałe zagrożenia środowiska naturalnego na tle problemów społecznych gminy jako obszaru rozwoju osadnictwa, przemysłu i działalności rzemieślniczo-usługowej, a także komunikacji, turystyki oraz obszaru o wartościach zasobnych przyrodniczo.

Dla skutecznego wdrożenia założeń niniejszego dokumentu kluczowe znaczenie ma także odpowiednie przygotowanie pracowników administracji państwowej, samorządowej, nauczycieli oraz pracowników firm, a także ogólnodostępna akcja informacyjna dla społeczeństwa. Wśród mieszkańców Gminy Nidzica należy wzbudzić zainteresowanie stanem środowiska i możliwościami jego poprawy, a także wywołać poczucie odpowiedzialności i zaangażowania ich w procesy decyzyjne.

Edukacja mieszkańców może być prowadzona m.in. poprzez druk ulotek i broszurek informacyjnych dostarczanych do każdego gospodarstwa domowego, plakaty rozwieszane w często odwiedzanych przez mieszkańców miejscach np. w przedszkolach, szkołach, w okolicy kościołów i sklepów, publikacje w prasie lokalnej czy konkursy i informacje przekazywane w trakcie ogłoszeń parafialnych.

Gmina Nidzica realizuje projekty w zakresie edukacji ekologicznej m. in. kampanie „Kochasz dzieci nie pal śmieci”, „Sprzątanie świata” czy „Święto drzewa”. W ramach tej akcji mieszkańcom gminy Nidzica przekazywane są sadzonki drzew.

Analiza SWOT

Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Coraz większa świadomość ekologiczna mieszkańców gminy ✓ Organizowanie różnych akcji kształtujących proekologiczne postawy społeczne ✓ Konkursy ekologiczne w placówkach oświatowych ✓ Organizowanie corocznych akcji tj. Sprzątanie Świata, Święto drzewa i innych kampanii edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niemiarodajny system weryfikacji skuteczności działań edukacyjnych ✓ Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację wszystkich akcji edukacyjnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii prośrodowiskowej ✓ Możliwość uzyskania dofinansowania ✓ Wzrost zaangażowania mieszkańców w akcje społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niestabilność finansowa działań edukacyjnych

6. Cele i zadania Programu ochrony środowiska

Sprecyzowane cele i kierunki interwencji wynikają z opracowanej analizy SWOT w aspekcie środowiskowym. Zestawienie celów i kierunków interwencji przedstawiono w tab. 22.

Nakłady na realizację zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica przedstawiono w formie harmonogramu działań odrębnie dla zadań własnych oraz dla zadań koordynowanych (tab. 23 i tab. 24).

Tabela 22. Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Remont i budowa dróg gminnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Przebudowa drogi gminnej nr 190566N (ul. Dubieńska), nr 190522N (ul. Łąkowa) i nr 190589N (ul. Długa) w Nidzicy – Poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Przebudowa drogi gminnej nr 190531N (ul. Nowa) i nr 190589N (ul. Bema) w Nidzicy – Poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Przebudowa ul. Karola Barke w Nidzicy – poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Przebudowa ul. Kościelnej i ul. Młynarskiej wraz z odwodnieniem i oświetleniem – poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Budowa drogi gminnej przy ul. Traugutta w Nidzicy wraz z oświetleniem drogowym – poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Przebudowa drogi wewnętrznej Radomin – droga woj. 545 na publiczną drogę gminną klasy D w obrębie geodezyjnym Radomin i Napiwoda wraz z przebudową skrzyżowania z drogą woj. 545 – etap I – poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Przebudowa drogi gminnej w Wietrzychowie – poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Budowa drogi od ul. Olsztyńskiej do ul. Przemysłowej i Leśnej w Nidzicy wraz z odwodnieniem i oświetleniem oraz budowa sieci wod.-kan. w tej drodze – etap I – poprawa warunków komunikacyjnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
				Rozwój komunikacji publicznej i stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej mającego na celu przesiadkę z samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie własne: UM Nidzica (w zakresie swoich kompetencji)	Nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi	Zadanie własne: UM Nidzica (w zakresie swoich kompetencji)	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Aktualizacja i realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica	Zadanie własne: UM Nidzica	Nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Aktualizacja Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Miasta i Gminy Nidzica do 2032 roku	Zadanie własne: UM Nidzica	Nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Miasta i Gminy Nidzica	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie
				Likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie
				Budowa budynku mieszkalnego wielorodzinnego przeznaczonego na lokale socjalne na działce 157/4 w Rozdrożu (dokumentacja projektowa) – Utworzenie mieszkań socjalnych	Zadanie własne: UM Nidzica	Trudności techniczne
				Modernizacja budynku OSP w Łynie – polepszenie walorów użytkowych i technicznych obiektu	Zadanie własne: UM Nidzica	Trudności techniczne
				Rozbudowa i przebudowa budynku kina „Wenus” w Nidzicy wraz z zagospodarowaniem terenu (dokumentacja projektowa) – zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców	Zadanie własne: UM Nidzica	Trudności techniczne
				Wymiana kotłów węglowych na gazowe lub inne ekologiczne w budynkach mieszkalnych	Zadanie koordynowane: mieszkańcy	Brak środków, brak zainteresowania społecznego

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
		Cel 3. Środowisko i klimat. łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich	Inne działania z zakresu ochrony powietrza, w tym przeciwdziałanie zmianom klimatu	Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	Zadanie własne: UM Nidzica	Niewystarczające zasoby kadrowe
				Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem	Zadanie własne: UM Nidzica	Niewystarczające zasoby kadrowe
				Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Nidzica	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie
2.	Zagrożenia hałasem	Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Działania związane z ochroną przed hałasem	Nasadzenia i odnowa zieleni ochronnej przy drogach gminnych	Zadanie koordynowane: Zarządcy dróg	Niewystarczające środki finansowe
				Uwzględnianie terenów narażonych na oddziaływanie hałasu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: UM Nidzica	Niewłaściwe sprecyzowanie zapisów w mpzp
3.	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie własne: UM Nidzica	Niewystarczające zasoby kadrowe
				Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej Napiwoda-Wikno – zadanie 1 – poprawa podstawowych usług z zakresu wod.-kan. Na terenach wiejskich	Zadanie własne: UM Nidzica	Trudności techniczne
				Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak zainteresowania społecznego
4.	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w	Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki	Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych oraz z nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe	Zadanie własne: Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna	Niewystarczające wpływy z opłat, niepokrywające kosztów odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
	obiegu zamkniętym	zasobami środowiska	o obiegu zamkniętym		(przedsiębiorca wyłoniony w przetargu)	
				Sporządzanie corocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie własne: Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna	Brak lub nierzetelne dane do sprawozdania
				Współdziałanie na rzecz tworzenia struktur ponadgminnych dla realizacji regionów gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie własne: Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna	Brak współpracy
				Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”	Zadanie własne: Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna	Brak środków
				Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Nidzica	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie
5.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Utrzymanie i pielęgnacja terenów zieleni na terenie Gminy Nidzica	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie
				Remont zamku i wzgórza zamkowego w Nidzicy – wzrost potencjału turystycznego poprzez ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego - zamku	Zadanie własne: UM Nidzica	Trudności techniczne
				Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000 oraz walorów przyrodniczych	Zadanie koordynowane: RDOŚ Olsztyn	Brak środków

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
6.	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Likwidacja dzikich wysypisk zlokalizowanych na terenach leśnych	Zadanie koordynowane: Nadleśnictwa	Brak środków
				Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa	Zadanie koordynowane: Nadleśnictwa we współpracy z UM Nidzica	Brak środków
				Zakup sadzonek drzew	Zadanie koordynowane: Nadleśnictwa	Brak środków
7.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa	Rewitalizacja centrum miasta Nidzica – przebudowa rynku w centrum Nidzicy – poprawa jakości i dostępności usług społecznych i edukacyjnych oraz poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni miejskiej poprzez realizację przedsięwzięcia dotyczącego rewitalizacji obszaru miejskiego	Zadanie własne: UM Nidzica	Trudności techniczne
				Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż i eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez kontrole	Zadanie koordynowane: organy administracji geologicznej szczebla wojewódzkiego, powiatowego	Podjęcie nielegalnego wydobycia
				Zmiana urządzenia terenu w sektorze I cementarza komunalnego w Nidzicy, ul. Sienkiewicza, dz. Nr 138/2 obręb 6 w Nidzicy – zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty	Zadanie własne: UM Nidzica	Trudności techniczne
		Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	Zatrzymanie nadmiernego przeznaczania gruntów rolnych pod zabudowę poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak środków w budżecie	
		Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego				

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
8.	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Cel 4. Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Organizacja warsztatów i działań edukacyjnych, zawodowych, społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu rewitalizowanego – podwyższenie kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych 35 osób w wieku produkcyjnym zamieszkałym na obszarze rewitalizacji, zagrożonych wykluczeniem społecznym	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak zainteresowania społecznego
				Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria, obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	Zadanie własne: UM Nidzica, placówki oświatowe	Brak zainteresowania, niewłączenie się szkół
				Organizowanie konferencji, szkoleń mających na celu podnoszenie efektywności produkcji rolnej, w tym produkcji żywności	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak zainteresowania społecznego
				Działania promocyjne i edukacyjne w odniesieniu do możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii (w tym m.in. prowadzenie kampanii informacyjnej) oraz w zakresie poszanowania energii, a także uświadamiania mieszkańcom zagrożeń jakie stanowi spalanie odpadów w piecach domowych	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak zainteresowania społecznego
				Prowadzenie edukacji ekologicznej z naciskiem na promocję komunikacji zbiorowej, promocję proekologicznego korzystania z samochodów, eco-driving itp.	Zadanie własne: UM Nidzica	Brak zainteresowania społecznego
9.	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Cel 5. Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska	Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania	Sprawozdanie z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028”	Zadanie własne: UM Nidzica	Niewystarczające zasoby kadrowe
				Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2025-2028 z perspektywą na lata 2029-2032”	Zadanie własne: UM Nidzica	Niewystarczające zasoby kadrowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Nidzicy i Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Nidzica na lata 2020-2036

Tabela 23. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Nidzica wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2021	2022	2023	2024	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Remont i budowa dróg gminnych	UM Nidzica	Wg kosztorysów					Budżet
		Przebudowa drogi gminnej nr 190566N (ul. Dubieńska), nr 190522N (ul. Łąkowa) i nr 190589N (ul. Długa) w Nidzicy – Poprawa warunków komunikacyjnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	3 529 405,67 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Przebudowa drogi gminnej nr 190531N (ul. Nowa) i nr 190589N (ul. Bema) w Nidzicy – Poprawa warunków komunikacyjnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	824 232,46 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Przebudowa ul. Karola Barke w Nidzicy – poprawa warunków komunikacyjnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	517 796,92 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Przebudowa ul. Kościelnej i ul. Młynarskiej wraz z odwodnieniem i oświetleniem – poprawa warunków komunikacyjnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	1 519 593,89 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Budowa drogi gminnej przy ul. Traugutta w Nidzicy wraz z oświetleniem drogowym – poprawa warunków komunikacyjnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	2 561 639,57 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Przebudowa drogi wewnętrznej Radomin – droga woj. 545 na publiczną drogę gminną klasy D w obrębie geodezyjnym Radomin i Napiwoda wraz z przebudową skrzyżowania z drogą woj. 545 –	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	492 060,23 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2021	2022	2023	2024	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		etap I – poprawa warunków komunikacyjnych							
		Przebudowa drogi gminnej w Wietrzychowie – poprawa warunków komunikacyjnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	404 531,93 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Budowa drogi od ul. Olsztyńskiej do ul. Przemysłowej i Leśnej w Nidzicy wraz z odwodnieniem i oświetleniem oraz budowa sieci wod.-kan. w tej drodze – etap I – poprawa warunków komunikacyjnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	2 959 543,59 wydatkowane w 2020r.	Budżet
		Rozwój komunikacji publicznej i stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej mającego na celu przesiadkę z samochodów na rzecz transportu zbiorowego	UM Nidzica (w zakresie swoich kompetencji)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi	UM Nidzica (w zakresie swoich kompetencji)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Aktualizacja i realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Aktualizacja Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Miasta i Gminy Nidzica do 2032 r.	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2021	2022	2023	2024	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Miasta i Gminy Nidzica	UM Nidzica	Wg kosztorysów					Budżet
		Likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej	UM Nidzica	Wg kosztorysów					Budżet
		Budowa budynku mieszkalnego wielorodzinnego przeznaczonego na lokale socjalne na działce 157/4 w Rozdrożu (dokumentacja projektowa) – Utworzenie mieszkań socjalnych	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	10 181,00 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Modernizacja budynku OSP w Łynie – polepszenie walorów użytkowych i technicznych obiektu	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	46 378,00 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Rozbudowa i przebudowa budynku kina „Wenus” w Nidzicy wraz z zagospodarowaniem terenu (dokumentacja projektowa) – zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	110 000,00 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Nidzica	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2021	2022	2023	2024	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem	UM Nidzica	Koszty administracyjne					Budżet
2.	Zagrożenia hałasem	Uwzględnianie terenów narażonych na oddziaływanie hałasu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	UM Nidzica	Koszty administracyjne					Budżet
3.	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	UM Nidzica	Koszty administracyjne					Budżet
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej Napiwoda-Wikno – zadanie 1 – poprawa podstawowych usług z zakresu wod.-kan. Na terenach wiejskich	UM Nidzica	2 000 000,00	2 605 238,51	0,00	0,00	4 930 940,30 wydatkowane w latach 2014-2022	Budżet
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
4.	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w	Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych oraz z nieruchomości, na których znajdują	Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna (przedsiębiorca wyłoniony w przetargu)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2021	2022	2023	2024	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
	obiegu zamkniętym	się domki letniskowe							
		Sporządzanie corocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi	Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna	Koszty administracyjne					Budżet
		Współdziałanie na rzecz tworzenia struktur ponadgminnych dla realizacji regionów gospodarki odpadami komunalnymi	Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna	Koszty administracyjne					Budżet
		Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”	Ekologiczny Związek Gmin Działdowszczyzna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Nidzica	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet WFOŚiGW
5.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Utrzymanie i pielęgnacja terenów zieleni na terenie Gminy Nidzica	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Remont zamku i wzgórza zamkowego w Nidzicy – wzrost potencjału turystycznego poprzez ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego - zamku	UM Nidzica	1 080 773,20	0,00	0,00	0,00	5 332 714,00 wydatkowane w latach 2016-2021	Budżet
6.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami	Rewitalizacja centrum miasta Nidzica – przebudowa rynku w centrum Nidzicy – poprawa jakości i dostępności usług społecznych i edukacyjnych oraz poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	5 495 343,95 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2021	2022	2023	2024	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
	geologicznymi	miejskiej poprzez realizację przedsięwzięcia dotyczącego rewitalizacji obszaru miejskiego							
		Zmiana urządzenia terenu w sektorze I cmentarza komunalnego w Nidzicy, ul. Sienkiewicza, dz. Nr 138/2 obręb 6 w Nidzicy – zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty	UM Nidzica	250 000,00	0,00	0,00	0,00	530 000,00 wydatkowane w latach 2019-2021	Budżet
		Zatrzymanie nadmiernego przeznaczenia gruntów rolnych pod zabudowę poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	UM Nidzica	Koszty administracyjne					Budżet
7.	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Organizacja warsztatów i działań edukacyjnych, zawodowych, społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu rewitalizowanego – podwyższenie kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych 35 osób w wieku produkcyjnym zamieszkałym na obszarze rewitalizacji, zagrożonych wykluczeniem społecznym	UM Nidzica	0,00	0,00	0,00	0,00	651 112,50 wydatkowane do końca 2020r.	Budżet
		Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria, obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	UM Nidzica, placówki oświatowe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Organizowanie konferencji, szkoleń mających na celu podnoszenie	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2021	2022	2023	2024	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		efektywności produkcji rolnej, w tym produkcji żywności							
		Działania promocyjne i edukacyjne w odniesieniu do możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii (w tym m.in. prowadzenie kampanii informacyjnej) oraz w zakresie poszanowania energii, a także uświadamiania mieszkańcom zagrożeń jakie stanowi spalanie odpadów w piecach domowych	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
		Prowadzenie edukacji ekologicznej z naciskiem na promocję komunikacji zbiorowej, promocję proekologicznego korzystania z samochodów, eco-driving itp.	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet
8.	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Sprawozdanie z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028”	UM Nidzica	b.d.	b.d.	5 000,00	b.d.	10 000,00	Budżet
		Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2025-2028 z perspektywą na lata 2029-2032”	UM Nidzica	b.d.	b.d.	b.d.	9 000,00	9 000,00	Budżet

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Nidzicy i Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Nidzica na lata 2020-2036

Tabela 24. Harmonogram realizacji zadań koordynowanych wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)	Źródła finansowania
A	B	C	D	E	F
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Wymiana kotłów węglowych na gazowe lub inne ekologiczne w budynkach mieszkalnych	UM Nidzica	b.d.	Środki własne inwestora, inne środki
2.	Zagrożenia hałasem	Nasadzenia i odnowa zieleni ochronnej przy drogach gminnych	Zarządcy dróg	b.d.	Środki własne inwestora, inne środki
3.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000 oraz walorów przyrodniczych gminy	RDOŚ Olsztyn	b.d.	Środki własne, inne środki
4.	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Likwidacja dzikich wysypisk zlokalizowanych na terenach leśnych	Nadleśnictwa	b.d.	Środki własne, inne środki
		Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa	Nadleśnictwa we współpracy z UM Nidzica	b.d.	Środki własne, inne środki
		Zakup sadzonek drzew	Nadleśnictwa	b.d.	Środki własne, inne środki
5.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż i eliminacja nielegalnego wydobycia	Organy administracji geologicznej szczebla wojewódzkiego, powiatowego	koszty administracyjne	Środki własne organów realizujących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Nidzicy i Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Nidzica na lata 2020-2036

7. Doskonalenie systemu finansowania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska powinno być możliwe m.in. dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania, w którym podstawowymi źródłami są zarówno środki budżetowe, jak i pozabudżetowe, tj. fundusze ekologiczne, programy pomocowe oraz środki własne inwestorów, a także budżet. Do instrumentów finansowych powiatu w zakresie ochrony środowiska należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- kary za korzystanie ze środowiska,
- inne.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą uzyskać pomoc finansową ze środków **funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków**. W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka. Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania dla zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska.

7.1. Środki krajowe

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NFOŚiGW promuje przedsięwzięcia ochrony środowiska i należy do największych instytucji finansujących w Polsce. Celem działalności NFOŚiGW jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Do priorytetowych programów przewidzianych do finansowania na lata 2015-2020 należą:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- wsparcie międzydziedzinowe.

Aktualnie najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej (w tym Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko) z Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Krajowego Systemu Zielonych Inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) oraz Instrumentu finansowego LIFE+. Szczegółowa lista oraz Przewodnik dla beneficjenta znajduje się na stronie internetowej: www.nfosigw.gov.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie

WFOŚiGW w Olsztynie wspomaga osiągnięcie celów środowiskowych województwa warmińsko-mazurskiego, przeznaczając środki finansowe na realizację przedsięwzięć priorytetowych.

WFOŚiGW w Olsztynie dążąc do realizacji celu strategicznego, biorąc pod uwagę Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”, Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Strategię Działania WFOŚiGW w Olsztynie na lata 2017-2020, a także uwzględniając Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz zobowiązania międzynarodowe Polski, w 2020 r. planuje dofinansowanie przedsięwzięć, zgodnie z preferencjami, wg następujących obszarów priorytetowych:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,

- ochrona powietrza,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- edukacja ekologiczna i badania naukowe,
- adaptacja do zmian klimatu,
- inne działania z zakresu ochrony środowiska.

Od czerwca 2020 r. została uruchomiona internetowa ścieżka składania wniosków o dofinansowanie w ramach programu priorytetowego „Czyste powietrze” w trosce o zdrowie, klimat i środowisko!.

7.2. Środki zagraniczne

Do zadań funduszy unijnych należy wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki poszczególnych krajów członkowskich UE poprzez zwiększanie ich spójności gospodarczej oraz społecznej. Są one narzędziem realizacji polityki regionalnej UE. Fundusze te skierowane są przede wszystkim na wspieranie regionów oraz dziedzin gospodarki słabiej rozwiniętych, które bez dodatkowych nakładów finansowych nie są w stanie dorównać do średniego poziomu reprezentowanego przez inne kraje UE. Jednym z elementów przyznawania funduszy są szeroko rozumiane aspekty ochrony środowiska.

W Unii Europejskiej istnieją 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ochrony środowiska są realizowane w ramach **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF)**, a także **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko** oraz **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego**. Beneficjentami tych programów są samorządy, stowarzyszenia, instytucje naukowe oraz przedsiębiorstwa.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Środki unijne z programu przeznaczone są również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego.

Na podstawie porozumienia, jakie Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie zawarł z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie WFOŚiGW w Olsztynie zajmuje się realizacją Działania 2.2. PO IiŚ 2014-2020 Gospodarka odpadami komunalnymi oraz Działania 2.3. PO IiŚ 2014-2020 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM 2014-2020) to program wspierający omawiany region.

Środki unijne z tego programu przeznaczone zostały m.in. na oś priorytetową 4 Efektywność energetyczną oraz oś priorytetową 5 Środowisko Przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów.

Konkursy, które zostały ogłoszone dotyczą działań: 4.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, 4.2 Efektywność energetyczną i wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii w małych i średnich przedsiębiorstwach, 5.1 Gospodarowanie odpadami, 5.2. Gospodarkę wodno-ściekową, 5.3. Bioróżnorodność (Ochronę różnorodności biologicznej).

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie od 02 listopada 2015 r. do 01 czerwca 2017 r. realizował projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich dotyczące pomocy technicznej RPO WiM 2014-2020 z Działania 12.1 Wsparcie procesu przygotowania, wdrażania, monitorowania i kontroli RPO WiM 2014-2020 oraz z Działania 12.3 Działania informacyjne i promocyjne RPO WiM 2014-2020”.

Instrument finansowy LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie

procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony środowiska. Program LIFE+ podzielony jest na trzy komponenty tematyczne:

- **Komponent I: LIFE+ PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA** – w ramach komponentu przewiduje się finansowanie projektów związanych z ochroną, zachowywaniem lub odbudową naturalnych ekosystemów, naturalnych siedlisk, dzikiej flory i fauny oraz różnorodności biologicznej, włącznie z różnorodnością zasobów genetycznych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów NATURA 2000. Podkomponent Przyroda skupia się na realizacji postanowień dwóch dyrektyw unijnych: nr 79/409/EC, w sprawie ochrony ptaków tzw. „ptasiej” i nr 92/43/EEC, w sprawie ochrony siedlisk,
- **Komponent II: LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE W ZAKRESIE ŚRODOWISKA** – w ramach komponentu przewiduje się finansowanie innowacyjnych lub demonstracyjnych projektów z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska, w szczególności: zapobiegania zmianom klimatycznym; ochrony zdrowia i polepszania jakości życia; ochrony wód, ochrony powietrza, ochrony gleb; ochrony przed hałasem; monitorowania lasów oraz ochrony przed pożarami; zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i odpadami, jak również tworzenia, wdrażania i oceny polityk oraz prawa UE w zakresie ochrony środowiska,
- **Komponent III: LIFE+ INFORMACJA I KOMUNIKACJA** – odwrócenie negatywnych trendów zmian zachodzących w środowisku naturalnym wymaga nie tylko zmian systemowych, harmonizujących rozwój społeczny i ekonomiczny z możliwościami środowiska, lecz również zaangażowania zarówno instytucji jak i społeczeństwa do zmiany indywidualnych zachowań tak, by zminimalizować ich negatywny wpływ na środowisko. Stąd w ramach trzeciego komponentu przewiduje się finansowanie projektów informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz wymianę najlepszych doświadczeń i praktyk.

Program zarządzany jest przez Komisję Europejską, która raz do roku ogłasza nabór wniosków. Wnioski kierowane są do Komisji za pośrednictwem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który pełni funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE+. Finansowanie z LIFE+ mogą otrzymywać jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne zarejestrowane na terenie dowolnego państwa należącego do Wspólnoty Europejskiej.

8. Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Programu

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028 spoczywa na władzach gminy. Zakres monitoringu realizacji powinien obejmować ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

Stopień realizacji zadań określonych w niniejszym Programie powinien być oceniany, co dwa lata tj. w 2023 r. za okres 2021-2022 i w 2025 r. za okres 2023-2024. Ocena ta będzie podstawą do kolejnej aktualizacji niniejszego dokumentu.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu ochrony środowiska jest dobry system sprawozdawczości. W tab. 25 poniżej przedstawiono wskaźniki monitorowania Programu, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie w miarę potrzeb modyfikowana.

Do określenia niniejszych wskaźników posłużą dane udostępniane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ), Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz informacje uzyskane z Urzędu Miejskiego w Nidzicy.

Realizacja założonych w Programie Ochrony Środowiska zadań wymaga pozyskania znacznych środków finansowych. Szczególnie dla zadań wysokonakładowych istotne będzie pozyskanie funduszy ze źródeł zewnętrznych. W tym celu niezbędne jest monitorowanie dostępności środków finansowych oraz skuteczna współpraca ze wszystkimi komórkami organizacyjnymi na terenie gminy oraz dokonywanie analiz dostępnych źródeł finansowania.

Istotnym zadaniem jednostek odpowiedzialnych za realizację Programu będzie utrzymywanie bieżących kontaktów z Urzędem Miejskim w Nidzicy oraz raportowanie postępów realizacji Programu. Jest to działanie bardzo ważne dla osiągnięcia założonych celów. Burmistrz Nidzicy jest odpowiedzialny za przygotowanie projektu budżetu, prowadzi nadzór jego wykonania oraz kontrolę realizacji zleconych zadań. Z tego względu na przedstawienie Burmistrzowi informacji o możliwościach pozyskania środków pozabudżetowych, bieżąca realizacja budżetu dla potrzeb realizowanych zadań, a także odpowiednia współpraca jest istotna dla pomyślnej realizacji Programu.

Monitorowanie realizacji postępu powinno być wewnętrznym mechanizmem wspomagającym zarządzanie Programem i polegać na gromadzeniu informacji na temat dotyczący danego projektu w aspekcie finansowym, a także rzeczowym. Działania powinny również dotyczyć procesu systematycznego analizowania informacji, w celu określenia, czy założenia pokrywają się z osiąganymi rezultatami i celami na poszczególnych etapach realizacji projektu. Monitorowanie ma spełniać przede wszystkim funkcję wewnętrznej kontroli stanu realizacji poszczególnych zadań zaplanowanych w Programie. Powinien to być proces ciągły trwający aż do zakończenia prac nad danym projektem. Podjęcie takich działań zwiększa prawdopodobieństwo ukończenia zadań zaproponowanych w harmonogramie.

Informowanie opinii publicznej oraz prowadzenie działań edukacyjnych jest istotne ze względu na podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Działania edukacyjne mogą w dłuższej perspektywie przyczynić się m.in. do ograniczenia ilości dzikich wysypisk, czy ograniczenia spalania odpadów w piecach do tego nieprzystosowanych. Wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców może przyczynić się do poprawy jakości środowiska w mieście i gminie.

Tabela 25. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica

Lp.	Obszar interwencji	Wskaźnik		
		Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	D	E	F
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne (GIOŚ)	Benzo(α)piren	Brak substancji z przekroczeniami
2.		Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w gminie [Mg/rok]	Ogółem Ze spalania paliw	Zmniejszenie wielkości emisji
3.		Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w gminie [Mg/rok]	Ogółem SO ₂ NO _x CO CO ₂	Zmniejszenie wielkości emisji
4.	Zagrożenia hałasem	Miejsca gdzie poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów (GIOŚ)	ul. Warszawska – 54,0-63,9 dB ul. Olsztyńska – 55,7-63,7 dB ul. 1 Maja – 53,0-61,7 dB	Poziom hałasu nieprzekraczający dopuszczalnych norm
5.	Pola elektromagnetyczne	Wartość poziomów pól elektromagnetycznych w 2017 r. w Gminie Nidzica tj.: ul. Władysława Jagiełły, ul. M. Kopernika 3, ul. Olsztyńska	0,27 0,89 0,35	<7
6.	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Stosunek liczby JCWP o wykazanym co najmniej dobrym stanie wód do ogólnej liczby jednolitych części wód [%] (GIOŚ)	33,3	100
7.		Zużycie wody [dam ³ /rok] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	679,6	Zmniejszenie zużycia
8.		Zużycie wody na potrzeby przemysłu [dam ³ /rok] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	21	Zmniejszenie zużycia
9.		Udział ścieków oczyszczonych biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków wymagających oczyszczenia [%] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	100	Zachowanie poziomu
10.		Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ludności ogółem [%] (GUS)	77,1	Zwiększenie
11.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%] ogólnej liczby ludności (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	49,95	Zwiększenie	

Lp.	Obszar interwencji	Wskaźnik		
		Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	D	E	F
12.		Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów [%] ludności (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	43,73	Zwiększenie
13.	Gospodarka odpadami w obiegu zamkniętym	Masa odebranych odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych i nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a znajdują się domki letniskowe lub domki wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe zmieszanych odpadów komunalnych [Mg/rok]	3 740,69	Zmniejszenie ilości powstających odpadów komunalnych
14.		Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie z nieruchomości zamieszkałych i nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a znajdują się domki letniskowe lub domki wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe odpadów segregowanych[Mg/rok]	2 165,33	Zwiększenie ilości odpadów komunalnych zbieranych selektywnie
15.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Liczba pomników przyrody [szt.] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	15	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego lub wzrost
16.		Powierzchnia łączna obszarów prawnie chronionych [ha] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	26 549,30	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego lub wzrost
17.		Powierzchnia rezerwatów przyrody [ha] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	224,95	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego lub wzrost
18.		Powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu [ha] (GUS, stan na 31.12.2019r.)	26 549,30	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego lub wzrost
19.	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Lesistość [%] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	51,9	Sukcesywne dalsze zwiększenie lub utrzymanie lesistości zgodnie z KPZL
20.		Powierzchnia gruntów leśnych ogółem [ha] (GUS, stan na 31.12.2019 r.)	20 247,27	Zwiększenie lub utrzymanie powierzchni
21.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Powierzchnia użytków rolnych ogółem [ha] (GUS)	14 911	Zwiększenie lub utrzymanie powierzchni
22.		Powierzchnia gruntów ornych [ha] (GUS)	12 518	Zwiększenie lub utrzymanie powierzchni
23.		Liczba złóż aktualnie eksploatowanych na podstawie wydanych koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	3	Zachowanie lub wzrost

Źródło: Opracowanie własne

9. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Po przystąpieniu do opracowania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028* wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie o uzgodnienie konieczności lub braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla tego dokumentu zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r., poz. 283 t. j. ze zm.).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie pismem znak: WOOŚ.411.117.2020.AD z dnia 02 października 2020 r. uzgodnił konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu, jednocześnie określając zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym w dniu 15 października 2020 r. wystąpiono z wnioskiem do Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028.

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uzgodnił opinią znak: ZNS.9022.5.56.2019.AZ z dnia 02 listopada 2020 r. zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Jednocześnie w dniu 15 października 2020 r. wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie o zaopiniowanie projektu dokumentu wraz z prognozą.

W dniu 05 listopada 2020 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie wydał opinię znak: WOOŚ.410.103.2020.AD pozytywnie opiniującą przedmiotowy Program Ochrony Środowiska wraz z prognozą.

W dniu 06 listopada 2020 r. Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał opinię znak: ZNS.9022.5.57.2020.Z pozytywnie opinującą projekt Program Ochrony Środowiska wraz z prognozą.

Ponadto w dniu 28 września 2020 r. Program został podany do publicznej wiadomości, celem zebrania uwag od lokalnej społeczności. Kolejno Program wraz z prognozą został podany do publicznej wiadomości drugi raz w listopadzie 2020 r.

W trakcie prowadzenia inwestycji związanych z realizacją zadań określonych w Projekcie Programu mogą wystąpić oddziaływania krótkotrwałe ograniczone wyłącznie do obszaru, na którym będą realizowane, nie wykraczające tym samym poza teren miasta i gminy. Działania określone w przedmiotowym dokumencie nie spowodują wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych, nie spowodują także wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi i zagrożenia dla środowiska. Po zakończeniu realizacji Projektu Programu nastąpi znacząca poprawa jakości środowiska m.in. ze względu na ograniczenie zjawiska niskiej emisji.

Działania określone w Projekcie Programu prowadzone będą na terenach zabudowanych, w związku z tym nie przewiduje się negatywnego wpływu tych prac na środowisko przyrodnicze, w tym na położone w granicach gminy obszary chronione, w tym obszary Natura 2000.

Z uwagi na lokalizację planowanych zadań na terenach zurbanizowanych w granicach jednej gminy oraz proekologiczny charakter działań planowanych do podjęcia można uznać, że realizacja postanowień w/w dokumentu nie wpłynie znacząco negatywnie na środowisko przyrodnicze Gminy Nidzica.

10. Materiały źródłowe

1. Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju, Warszawa 2016 r.
2. MIDAS Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>, dostęp dnia 21.09.2020 r.
3. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, wg stanu na 31.XII.2019r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2020 r.
4. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl/>, dostęp dnia 15.09.2020 r.
5. geoserwis.gdos.gov.pl/mapy
6. GUS, Bank Danych Lokalnych.
7. <https://www.uke.gov.pl/>
8. Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, Olsztyn sierpień 2016 r.
9. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Nidzickiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025, 2016 r.
10. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020, Nidzica, sierpień 2013 r.
11. Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych, Olsztyn, maj 2020 r.
12. Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica, Nidzica, listopad 2018 r.
13. Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Miasta i Gminy Nidzica do 2032 roku, Nidzica, sierpień 2017 r.
14. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2016-2022, Olsztyn, grudzień 2016 r.
15. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Nidzica na lata 2011-2032, wrzesień 2011 r.
16. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nidzica, Nidzica 2013 r.
17. Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. – w zakresie dróg krajowych, Olsztyn, listopad 2019 r.
18. Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. – w zakresie dróg wojewódzkich, Olsztyn, czerwiec 2018 r.
19. Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2014, WIOŚ, Olsztyn, kwiecień 2015 r.
20. Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2015, WIOŚ, Olsztyn, kwiecień 2016 r.
21. Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2016, WIOŚ, Olsztyn, kwiecień 2017 r.
22. Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2017, WIOŚ, Olsztyn, kwiecień 2018 r.
23. Stan akustyczny środowiska miasta Nidzica w świetle badań monitoringowych hałasu komunikacyjnego w 2013 roku, Olsztyn, październik 2014 r.

24. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku, WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Olsztyn 2014 r.
25. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku, WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Olsztyn 2015 r.
26. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2015 roku, WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Olsztyn 2016 r.
27. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2016 roku, WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Olsztyn 2017 r.
28. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku, WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Olsztyn 2018 r.